

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus theologicus - Cod. Ettenheim-Münster 222

[s.l.], 1714-1715

Disputatio IV. De conscientia in genere, et specie

[urn:nbn:de:bsz:31-120314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-120314)

Dispu: IV

DE

Conscientia

IN

Genere, et Specie.

Quoniam priori disputatione actus huius solum moralis
liberum examinatum, moralem autem per con- aut diffi-
cultate ad reglem motus exhibitum ex dictis palam fit,
oportet ut etiam de reglem motus dicamus, quae quidem
regle sunt lex Dei aeterna et dictamen prae-
ceptum, quoniam a lege Dei aeterna genitibus
dum solet tum in tractatibus de peccatis tum in tractatibus de legibus
constat, ut in presenti de sola conscientia disceptamus,
quod et ultima haec disputatione solida adimplere in-
tendimus cum in quaestione unica de conscientia in gene-
re et specie.

Quaestiones Inica.

DE Conscientia in genere et specie.

Totam de conscientia materia in unica quaestione, in quatuor articulis, quibus uterque 4. scilicet numerat diu sicut distinctio, quoniam ideo de conscientia in genere et specie in principio, rem autem totam sicut ordinabimus, ut in 1. articulo de conscientia sicut in recta, erronea, plena et dubia, in altero vero de conscientia perplexa et proli tractare intendamus. articulo 1. de conscientia sicut in recta, erronea, plena et dubia. articulo 2. de conscientia perplexa

Articulus I.

De conscientia sicut in recta, erronea, perplexa, atque dubia.

Sec: I.

De conscientia secundum se.

Conscientia, quae, ut ait Ciceronem, nihil notig et obsequ. 392. rig et, quoniam ea nemo caret si hoc est, nemo non videt

ficatq' n' e' nec h' , q' oes p'ntes q' p'nt ita q'uite
definiunt. Ex. l. Bernardo com' scia p'x Terbul.
naalis Tabula in q' legit unq' q'z opp' sunt; Ex Da-
masiano lex int' q' dicitur vlti; Ex Origine
sq' corrector et a'is Pedagogg; Ex Basilio.
et Chrysothomo naale iudicatoriu' et v' p'nti fi-
delipim; ab alijs alit' ap'ellat; magis scholaf-
ticè In a' v'nt' d'fir solet; act' int' p'ra-
cti' exantiaas hanc l. illa' actioe' ee honesta'
l. n' honesta'; q'cia em ex suo ethymo dicit;
q'z unig' ut' alio' scia; eo q' d' scia p'ra-
cti' s' e' applicas scia ad opp' ut' docet. Mo-
i: 2: q: 19. a. 5. q'om am applicas fil' q' mda' q'li-
fiois; et q'elutio ac p'romissa ut' dicit in l'ca
sunt act' e'igdm p'ra; ideo q'cia e' act' int'ly
n' q'dm int'ly p'raclatio; s' int'ly p'raclatio
n' s'nt ad p'la' q'ioe' et p'raclatioem ordina'
s' ad p'racl' et p'racl' et ideo exantiaat
hanc l. illa' actioem ee honesta' l. in honesta'.

393. Notum de q'iddite q'cia dicitur et q'ndo dicitur
Odicenda' e' : 1. igit' et p'racl' dicitur dicitur
q'cia in vera' et falsam; vera' e' illa; q' p'ra-
cl'is vera' q'formis e'; et id facere p'racl'
ad q' p'racl' nos obligant; aut id omittere
q' ne fiat p'racl' v'ntat.

Quia falsa quae etiam erronea dicitur à Franc. Gemel
 in sua Ethica moral. Traic. 1. c. 2. §. 15. dicitur
 quod sit quaedam interior apparens lux, quae nos ad agenda
 ea quae prohibita sunt inducit, offendens et persuadens
 ea non esse prohibita: dicitur illa quia erronea
 quae dicitur facienda aut omittenda aliquid quod
 est ubi revera facienda aut omittenda non est.
 Dicitur quia aliter in certa problemata, du-
 bia, et suspensiva; quia certa dicitur, quae dicta-
 men suum abesse, si formidine oppositi format,
 nec inre quod erret, adeoque tum vera tum erro-
 nea quia sit ea certa. problemata, quae etiam
 opinativa dicitur, quae iudicium et dictamen quidem
 de aliquo format, sed non sine formidine de ve-
 ritate oppositi; de via dicitur, quae de neutri parti
 adheret fluctuat in utramque suspensa iudicio
 utroque quia hic et nunc agenda sit aut omittenda:
 quia dubia quaedam suspensiva potius dicenda est
 quoniam dubia, si nimis in alterutra parte magis
 inclinatur, nec tamen adhuc plene spontanea, inclinatio
 namque huiusmodi suspensiva dicitur. quia denique sus-
 pensiva est appetitus ex levibus rationibus quae non potest
 facere opinionem problemata orta, quae quis credit suspi-
 catur dubitatur aliquid esse verum, quod tamen est. Ad
 quia erroneam aut falsam reduci etiam solet

q̄s̄ia plena q̄a describi p̄t. Iudicium in illis
plene infirmis q̄a q̄s̄ia aut vno q̄d agendum
ignorat aut utrumq̄ extremum malum et p̄t̄m
p̄s̄icaz.

397. Alia it̄m divisioe q̄s̄ia dividit̄ in spectivam
et practicam, q̄s̄ia spectiva ea dicit̄, q̄a in
q̄uni tantum dicit̄ q̄d p̄t̄ faciendum, q̄d omitten-
du. V.g. dieb̄y Venet̄y et Sabb̄: ee abstinendum
à carne aliis vero dieb̄y n̄ ee abstinendum,
dieb̄y festivis ee audiendum sacru, n̄ item
n̄ festivis. Practica q̄s̄ia em e, q̄a n̄ tantum
dicit̄ in q̄uni q̄d p̄t̄ faciendum aut omittendum,
p̄t̄ q̄d hic et nunc p̄t̄o in his et his circumst̄is
q̄stitudo faciendum aut omittendum p̄t̄ V.g. an si
q̄s̄ graviter infirmas p̄t̄ obligatz in quadra-
gesima aut dieb̄y prohibiti, abstinere à car-
ne, audire missas p̄t̄ p̄t̄m hoc intelligendu e
illud axioma sequit̄, aliqua spectivè prohi-
bita p̄t̄, q̄a practicè licent: vult em dicere
q̄ aliqua in genere et p̄t̄m se q̄siderata n̄ licent,
q̄a t̄n licent certa q̄ada circumst̄a veniente. Ex
hoc et̄m colligit̄, q̄d q̄s̄ia practica et n̄ spectiva
p̄t̄ proxima regula moru, ut em actioes n̄a sint
in individuis d̄t̄natae, certas p̄t̄ seut involvant ut-

unumquamque, qui attentè intelligat ad mores iudi-
 cium accedere. dicitur, et ideo eas à officio practica
 regulari dicitur palam est: hanc quoque officium per singulas species
 hanc sed: breviter explicatas in deus se huius dispu-
 tationis examinationem, ut puta a vobis sed à prae-
 vris mala officium, quoniam est hoc inquit. motus. li. 2.
 c. 8. de officio curante describit, quod sit violata
 legis, et recta ratio. tripliciter quaedam cogitatio
 et motus. quod inquit hoc visum, quod inquit ille, cui vi-
 detur fraude extrinsecus, extrinsecus. sect. 2. De
 officio recta erronea ac pplexa quomodo et quando cum
 in licite sit operari.

SECT II.

De conscientia recta, erronea ac pplexa
 quomodo et quando licitum sit
 cum iisdem operari?

De officio vera seu recta multa dicenda ut verius
 quapropter ea in prologo breviter sui expeditio. 3. p.
 vera, recta et certa. l. c. officium. tunc, l. c. de
 maiori precepti, si officium. tunc nulla parit
 obligationem, adeoque potest agi quod officium. l. c. ut agi, ut
 tunc potest gloria officium vera et certa et officium
 tunc gloriosum agi. f. de. Res. i. c. quia maiori
 officium in non est potest, eo ipso quod tunc sit

maā q̄sūtū, q̄ am in nra ē potesse, illud facere
possum, aut n̄ facere s̄dm q̄ ait ap̄ly 1. cor: 7. his
verbis: q̄ statuit in corde suo s̄m̄q̄ n̄ h̄s necessitē
potestem, am h̄s suo. vltis, et hoc indicabit in cor-
de suo serbare virgine sua bene fuit et q̄ n̄ iun-
git meliū fuit p̄ q̄stat em q̄ vita calibe' agre
Et maā q̄sūtū n̄ p̄cepti. Altera vero pars sua
de ex eo q̄d q̄sūtū nra cetera sūt regla nra' actiōnū,
ut ei possit q̄traire n̄ liceat in illis re. de tributa
sūt p̄xima sua. regla. p̄trea palam q̄d actiō eiq̄;
n̄ est ex s̄ q̄tra q̄sūtū, et q̄dm rectam et certā, atq̄
agere q̄tra q̄sūtū recta' et certa' p̄tm ē s̄dm illud ap̄ly
Rom: 14. oe q̄d ē' ex fide sūt ē' q̄sūtū. / p̄tm ē' nego-
stiat, q̄d t̄tm est q̄tra actiō in maā q̄sūtū nra' nra'
q̄sūtū t̄tm ē' ad q̄tra boria ut sūt l̄n' fiat in nro
casu, n̄ am ad q̄tra et hoc sūt l̄n' eiq̄ q̄tra n̄
ine multū q̄tra necessitō aliud ē' bonū, aliud malū,
malū t̄n agere n̄ licet.

396. Quod si vero q̄sūtū recta' et certa' in maā p̄cepti
sūt, et n̄ t̄tm q̄sūtū, bene unq̄q̄s s̄q̄ iudicium
et dictamen suo q̄sūtū; r̄o claret q̄ q̄sūtū
ē' p̄xima regla h̄m actiōnū, atq̄ agere d̄q̄m̄t
ad regla' p̄xima h̄m actiōnū malū ē' et p̄tm.
s̄dm q̄d patet ex dictis, et magis patet ex di-
cendis: p̄ p̄. s̄ h̄m q̄ se nota s̄. Maior diffi-
cultas ē' de q̄sūtū erronea et p̄trea, ut sūt s̄l̄t
q̄sūtū p̄tm s̄dm dictamen h̄m agere p̄tm, aut non!

e' an q'sia erronea. ex dictis acty raris seu intely
 practici, pro qo prescribit aliqd ee bonu, aut vi et rae
 praecipi faciendum, uim ta malum fit, aut saltem cu
 actu et imperatu n' fit, aut qo e' q'tario prescribit
 aliqd ee malum aut vi et rae. praecipi omittendum,
 cum ta bonu' fit aut nulla lege. inr'dicte, veluti si
 qis p'bet ee. mentione' aut ferendu' ad vita' alt'oz
 seruanda' p' Oriq' igit' q'sia erronea. ex errore, er-
 ror am ex ignoraa, q'a. cu' s'm dicta. inuincibilis
 ee p'it aut inuincibilis, talis etm e' error, et exi-
 g'enti ipsa. q'oz q'sia ee p'it. inuicib' l' inuicib' l'
 erronea, de utraq' d'ctis assercionib' hoc l'c. dicem'.
 S'p'it. l. Agere q'tra q'siam practica inuincibilit' 397
 errantem p'it e', adeoz, unq'q'p' tenet n' statm sequi
 q'sia' veram p'itm erroneam. si inuincibilit' talis
 p'it. ita ut l. De: hic q. 19. a. 5. tu in argento p' q'tra
 ubi ait: si q'tra. sicut in l. dictum e', q'sia nihil aliud
 e' q'm applicao scia' ad aligem actum, scia' am in
 rae e' vltas qo discordans a rae. errante, e'
 q'tra q'siam, p'is talis vltas e' mala, dicit am Rom.
 14. ce. d' n' d'ca fide p'it e', id e' oc q' e' q'tra q'si-
 entiam. qo vltas discordans a rae errante e' mala;
 sed in fine. O ubi iteru' ait: Unde dicendu' q' s'm p'it
 ois vltas discordans a rae. sive recta sive errante
 p'it malu' e'. Sentiant oes s'p'e h'lyi q'tra q'siam
 relator in glossa in c. res. 28. q. 1. Volentes n' ee p'it
 id n' agere, q' q'sia errans p'it et monet, si alia
 p'it cap'it n' p'it.

397.

Pr. Ap. à rae. agere. qtra prima ryla moru
proccientem qd hic et non faciendum sicut
omittenda; e' diffinito agere ad rylas moru ut
patet, atq; diffinito agere ad rylas moru malum.
E' et ptem, ut supra dictu e'. qo etm agere qtra
prima agendoru ryla mala e' et ptem; sub.
atq; prima agendu ryla e' practica cuiusq;
qfia tu recta tum invinciblt inventa et durans:
qo agere tu qtra qfia rectam tu qtra invinci-
bilitate errante malum e' et ptem; et subsum, qd
qo solo adversu offendunt, sed et tu ex autoritate
S. D. S. qo supra relatu, pmlt auct. qd ois vltas
dis. odans à rae pte recta pte errante, sicut qtra
qfia et mala, qd oem n' est, nisi tum vera tum
errans qfia, si invinciblt erit, et est prima
agendoru ryla. Quado etm e' qia sicut ignorat
invinciblt sicut supra dicta excuset à pto, ita
qfia ex ignorat invinciblt excuset à pto, ptem
tu in qo appropie et in qo qfia recta, in qo qfia
recta sicut prima nra agendu ryla, sicut etm
dicit de qfia invinciblt et malo tum
errante sicut tu recta, qanto recte, qo dicit
qd agere qtra qfia practica invinciblt ptem.

Et hoc n. sola tenet quavis, sicut in J. Ca. variis
 locis, pro certo d. ff. uti in C. ves. 28. q. 1. c. p. has
 2. de simonia, C. g. quonia. omne de prescriptioibz,
 Ita etiam profertur oes s. p. Patres qui plus ma
 morunt h. 30. et plura dicere, sufficere foret.

As. 2. agere ex vinculo errante et ignorante ^{399.}
 officii mali et et p. m. adeo, si error officii e
 vinculis velas neu licite p. agere neu Nagere,
 p. tenet errorem deponere, et sic ad morale
 iudicium accedere. e. ois in l. d. loc. ut. a. b. in
 sign. p. g. r. a. d. i. e. n. t. e. : p. g. r. a. : Illas occidit hui
 q. p. l. o. s. erat mala, p. q. u. q. u. o. r. d. a. b. a. t. r. a. o. i. e. r. r. a. n. t. i.
 i. p. s. o. r. u. m. s. i. m. i. l. l. u. d. J. o. a. n. t. o. V. e. n. i. t. h. o. r. a. , u. t. o. i. s. q. i.
 i. n. o. s. s. i. t. o. o. , a. r. b. i. t. r. e. y. o. f. f. i. c. i. u. m. s. e. p. r. a. s. t. a. r. e.
 P. E. O. : q. o. s. e. t. a. s. q. u. o. d. a. n. s. r. a. o. i. e. r. r. a. n. t. i. s. i. n. t. e. l. l. i. g. e.
 i. n. c. o. n. s. i. l. i. t. e. r. , d. e. h. o. c. e. m. e. r. r. o. r. e. l. o. q. u. i. s. i. d. i. s. s. p. t.
 e. m. a. l. a. . J. d. m. l. d. e. i. n. O. e. i. g. n. t. m. a. n. l. i. f. i. c. a. i. t. :
 s. i. i. g. i. t. r. a. o. l. o. q. u. i. a. e. r. r. e. t. e. r. r. o. r. e. s. e. t. i. o. l. d. i. r. e. a. t. e.
 l. p. r. o. n. e. g. l. i. g. e. n. t. i. a. l. i. a. e. r. r. o. r. i. n. e. a. i. t. , q. u. o. d.
 q. u. o. s. i. c. i. r. e. t. e. n. e. y. , t. u. n. c. v. a. l. i. s. e. r. r. o. r. r. a. o. i. s. e. n.
 l. o. q. u. i. a. n. e. x. c. u. s. a. t. , q. u. o. d. s. e. t. a. s. q. u. o. d. a. n. s. r. a. o. i. l.
 o. q. u. i. a. s. i. c. e. r. r. a. n. t. i. s. i. l. m. a. l. a. e. n. o. r. a. u. l. u. d. v. e. n. i. t. i. b. z.
 A. n. g. e. l. i. n. u. m. p. o. t. i. s. s. i. p. i. a. r. a. o. e. p. r. o. b. a. r. i. v. a. r. i. e.
 e. t. q. u. i. d. e. m. e. :

Quo 1mo. Quia sicut supra dicta ignorantia vincibilis non excusat à peccato actu in tali ignorantia facti, nisi deposito errore ad morale iudicium recte accedat, atque ipsa vincibiliter erronea talis est ex ignorantia vincibili: ergo similiter ipsa vincibiliter erronea non excusat à peccato, nisi deposito errore, inquit, ut ad morale iudicium accedat. hoc est ratio illius loci in C.

Quo 2°. agere vitiose vel volito pendere periculo est peccatum ut oes Pres dicunt, et secundum scripturam quae amat periculum peribit in illo, atque agere ex vincibiliter ignorante et errante ipsa errore non deposito, aut etiam non agere, et agere non agere vitiose vel volito pendere periculo: ergo agere quicquid mali est et peccatum. M. et m. eadem est, m. in sic explicat: talis quidem operans ex ignorantia vincibiliter erronea id quod agit aut non agit, agit aut non agit vitiose ut patet, agit autem sine aut non agit vel volito pendere periculo iam enim ignorantia vincibilis actus mali est solita ut supra diximus, sequitur patet quod si quis ex tali ignorantia agit non deposito errore, se vitiose ingerat in pendere periculo sumum namque periculum est, ne quod ex ignorantia vincibili et solita volitum est, sit peccatum. si quis autem sequitur, ipsa vincibiliter erronea non deposito errore agit ex ignorantia vincibili ut patet: ergo etiam

agit aut n' agit utrius. ut volito pendere periculo et
ideo peccabil. Hoc ipse in exemplo ostendit. po-
nam Titium q' errorem vincibilem iudicare mentis
ad servanda vita proximi ce de precepto, in tali
casu potest ~~ut~~ nec mentiri nec n' mentiri, s' te-
neri errorem d'ignere, siem mentia, agit
mali' ex ignorantia vincibili, q' a p'cto d' excu-
sabil, ut dicitur a', si am n' mentia, exponit se pe-
riculo transgrediendi preceptu' charitatis, q' pro-
ximus, et sic iteru' peccat p'cto volito pendere
periculum: q' p.

Assert. 3. In q'cia ita plena, ut quis actu' et fol.
eig' omniocem credat ce p'cto inre, ut pro vi-
sili suo laboret, q' ad morale iudiciu' accedere
potest, et postmodu' q' licite iudicabit, querari
obligat: q' si de neutro licite morale iudiciu'
firmare potest, inre, ut ~~de~~ inre duo mala eligat
min' ca' morali iudicio. Illud min' malus hic et
nunc sibi ce licite; si vero ita totaliter p'plex
est, ut post moralem diligentia' neq' discernere
potest q'nam eet min' q' mag' malus, et t' alteru'
faciendum eet, q' neq' faciet n' peccabil.
Ita Laym. l. 1. c. 4. n. 4. et alii quib'.

Quo am 1. part' defum' ex assertive priori,
p'plexitas em huius in q' quis morali adhibita
diligentia potest firmare iudiciu' de altero licite,

n' h' e' plexitas, qm' q'cia vinciblt' erronea, un-
 de etm' dicit p' plexitas vincibltis: sicut q' agere
 ex q'cia vinciblt' erronea, s'm' dicit' malu'
 e' et p' m' s' error n' deponat, du' p' d, ita q' p'
 malu' erit operari ul' q'cia vinciblt' per-
 plana, s' caa plexit' et error n' deponat d' d'
 p'. Pariter sicut in q'cia vinciblt' erronea
 errore deposito tenet ignorans s' q' ductu' q'cia,
 et n' secundo peccat, qia ad prima' act' regula'
 n' attendit sed illa' d' d' agit, ita etm' per-
 plex' errore deposito tenet, s' q' ductu' q'cia
 et n' secundo peccat, qia s' l' t' prima' act' q'
 sui reglam' n' attendit, s' ad illa' d' d' agit.
 Et hoc e' q' d' ait: De: in 2. sentid' 3g. q. 3. a. 3. ad 5.
 his vbi' s' d' s' p' l' t' null' p' l' e' g' e' absolute
 cogno' p' intellige ex ignora' vinciblt' p' p' o' d' a' p' o-
 p' t' n' e' ingruens illa' stante, aliqua' p' l' e' x' u'
 fore, sicut intentioe mala' stante, sive fiat
 act' d' d' q' e' in p' a' c' e' p' t' o' s' i' e' n' fiat p' e' t' u'
 incurrit, sicut etm' stante erronea q'cia
 q' d' i' d' fiat, p' t' m' n' vitat, s' p' h' o' s' q'cia' erronea
 sicut et p' a' a' i' n' t' e' n' t' i' e' m' d' e' p' o' n' e' r' e, et ideo
 s' m' p' l' t' n' e' p' l' e' n' g' i' o' s' t' e' n' d' i' t' s' d' h' o' c' t' e' n' t' e' q' d' e' x
 ignora' vinciblt' nemo p' t' e' s' m' p' l' t' e' p' l' e' n' g' i' o' s' t' e' n' d' i' t'
 ideo q' d' i' d' stante errore vincibili' fuerit, p' t' u'

incurrez, n' quidm qia pplexz qvera, s' qia cum
tali pplexite qm deponere p' ob t'n n' deponit,
qis qvera, qd e' i'a nri aserti pars.

Quo 2^a partis: qia int' duo mala inaeq'ia for.
quib' alterutru' necessio e' eligendu' r'ao r'ata
et vera q'ia licet ming malu' ee eligendu'.
cu' go dictamen q'ia p' proxima nra agenda
r'gla, qm s'p' s'p' tenem, ne peccem, et in hoc
case pplexz ming malu' eligere tenet, neq' in
illud ming malu' querando peccabit,posito qd alte-
rutru' necessio querari licet, qm qd ex necessite
fit, ut si in se malu' p' in p'ctm t'n n' imp'at,
eo usq' em p'ctm vltim' ee. ut in Augustino
supra de vltimo dixim, ut si vltim' n' p'ctm
n' p'ctm, qd am t'n int' duo mala, cuiq' alterutroq'
electio uiget eligat alteru', s' ex necessite pplexi-
tio n' am ex liberte vltis; hinc si p'ctm ad
Edin' festo die veniens sacrificatur, eo so-
pula recordez, s' n' ee ieiun' neq' alij t'n
p'ctm auersi p'ctm ieiun' q' sacrificat,
neq' populo doceri ut sine mira quiete di-
cedat, et ideo p'ctm in p'plexite in illud
n' q' qd agenda p'ctm p'ctm cogit' s' celeb'at
peccabo q'ra reserua' s'ctm, s' n' celeb'at,
peccabo q'tra legem charit' p'ctm grave scandalum

populo datur neq; de alterutroq; licetite moralis
iudicium firmare potest, eligere tenet qd sibi magis
malum videbitur qd erit celebrare licet n' ieiunium
firmans practicum iudicium sc. in tali et tali
circumstantia hic et nunc licite agere sicut
revera qd agit sine peccato agit.

403. Quidam dicitur parochus esse, quia quando ei mihi obta duo
eqlto mala in apprensione ponuntur, quum multo
necessario e' alterutrum fieri. tuncq; eligi, neessio
ut eqlto malum eligi sine ulla indiffia ad
n' eligendum malum qd op' am ita eligi, respa
malitia mortis ex neessitate eligi, qd qd'q; in
ei mi obta duo eqlto mala eligi, ex neessitate
eligi. subij. Hic qd ex neessitate eligi aut
fit, peccatum esse n' potest sicuti p' antea dixeram.
qo etiam qd'q; ei mi plang eliget, n' peccabit.
hinc si parochus in case prioris eo sua p'p'itate
veniret ut neq; dignoscere potest qd'na magis qd'na
magis est malum an celebrare, n' ieiunium an in
scandalo populum dimittere, quumq; faceret n' pe
ccabit, licet enim huiusmi dectio sit in se libera,
n' in e' libera respa malitia eligenda ut
eliga, aut n' eliga, altera enim n' dectas, al
tera neessio eligi debet. Sed hoc de p'plexitate suffi
ciunt in p'p'rii in q'p'p'ion al'

Quaedam Illata De gscia pro Confessionalj.

Infer. 1.º agere gtra gscia practica erronea 404.
 ce pce l. mortle l. tntm veniale pbtm, verul hoc
 n' e' defendu' à maã gravi tntm et magna, l.
 levi et parva, in qa gscia errat, pbtm à
 variata iudiciu' qd gscia formal de. faciendis aut
 omittendis actu, p' em auideri. ut gscia existi-
 met aliqd ce veniale. pbtm, et gatenq vale vitanda,
 licet aliogin p' maã gravis. Item p' existimare ce
 lethale crimen et gatenq vale cavendu', ultra res
 p' aliogin levis aut penito indifas. Tertio dicitur qd
 hoc loci ubi facere aliqd gtra gscia errante
 n' ce peale diffu' pbtm, p' in spee verba gscia pro
 variate pcepti gtra qd gscia exi errant existi-
 mat se peare, veluti si quis gscia errante pu-
 taret ce hodie audirendu' sacra, et illud n' auaret
 auiret, pearet gtra religioe, qia obligao au-
 diendi missa e' obligao acty religiois.

Infer. 2.º Quod in sctm mo dicta agere gtra 405.
 gscia erronea n' p' diffu' peale aliqd pbtm
 etn in gscioe n' p'ncam addere circumsta-
 cigmi, p' illd qd gtra gscia errante exerimus,
 in em sctm dicenda de pbtis circumsta. spee.

mutantes solum necessitas sunt explicanda.
huiusmodi circumstantias autem non habent circumstantias me-
tans eas explicare, et tenentur, quod alii
dicant, si eorum circumstantias necessitas in se ipsi
explicanda putant, forte quia ipsius im-
ponunt etiam circumstantias mere aggravantes offi-
teri.

406. Sed circa officium invidiosum erronea dubitari
etiam potest. I. an et quando debeat admoneri ecclesio-
ceri, si ex officio invidiosum emanante aliquid
petitur, quod illi? 2. An liceat inducere ali-
quem ad alium, si scilicet se quidem est malus, ille tamen
si inducitur, invidiosum ignoret, aut malitia
et sic à se ipso peto excusetur?
I. quod attinet, arbitrium alicuius tam diu eorum
non debeat admoneri, quodiam ex tali errore, et
legis praesidio. 3. hinc, si istud mihi minime
placeat, quare cum aliis respicio, eorum fore
admonendos toties, quoties ex tali admonitione
et eruditione, fructus et emendas ex probitatis
quodam sperari, et sine gravi scandalo fieri
potest, et id maxime dicere, solo de eis, qui ex
officio petunt populi impedire tenent, ut si con-
fessores parochiani in hoc officio sit ut

petra extigent et virtus implantent, ex q̄
 gnti etm eoru' officii' videz, ut si penitentem,
 parochianu' in aliquo peccato involu'to errante de-
 prenderint, de cuius bonitate et iusticia fructu seu
 emendatione futura. detecto errore raab'lt
 presumunt, ut, inq̄m, hunc errorem detegant,
 q̄ etm ex mali iniusticia et offensione Dei
 liberet; q̄ siq̄ ex officio errores detegere
 n̄ tenet, ex charitate in videz obligatq̄, ut ad-
 moncat proximu', de cuius emendatione raab'lt
 n̄ presumere, se in ignora'ia mala versari,
 adeoq̄ a tali actu abstinendu' ee. Quod
 si vero emendatio raab'lt presumi n̄ pot
 aut solig' gravig' peccatu' futuru' ex erroris
 involu'tis detectione. Timeat, longe satig' et
 officio suo convenientig' agat etm q̄soporul
 medicig' si silentis errorem involu'tu' celat
 et ne occasione' saltu' eam fil' peti felis
 scuturi errore. detecto penitentem in peccato
 mali involu'to tali dimittat, du' inr' duo
 mala ming' su' eligenda' e'.
 Alteru' q̄ spectat, palat' illud q̄ se cogit ad 407.
 licere, q̄a' se et directe ac scienter negat
 male peccatu' liceat cogitari, ac q̄ ignorantig'.

si imputa, id in eutez gfulenti et induenti:
hinc n' licet g'fessoris monere. giugata ad
reddendu' d'ni giugale viro putabitio inuini-
ciblt' in existimato legitimo, si potiq' si con-
fessor imp'at' subm' dirimens aduertat nec
raabil' de viro suil et uxoris putabitio
giunctoru' g'fientia presumere. s'c' si
error inuincibilis et nullitas m'rimonij
delegery in genere. s' dicat giuges teneri
sub p'to iniustia ad inuicem reddendu' d'ni
et sui nec g'fessor hoc dicendo nec uxor
reddendo d'ni' f'cl' p'beat: ex q' d'ni' p'p-
bet q' p' auidans et indirabile quodq' p'it
licita' in actu eigni induere, ex cui' malitia
inuincibili ignoraa p'ctm n' p'q'ij g'fessor em
indirabile etm d'ni' in genere dicendo giu-
ges teneri ad reddendu' d'ni' in casu p'posito
ad maalto iniusta' redditiom' g'currit,
nec in p'ccat'.

Dixi tu si neg. raabil' de viro suil et uxori
g'fientia presumere s'c' si em alteruter
penitens videri velle g'fientia' colere al-
tero giuge nolente, neg. caa nullitiz m'rimonij
sue scandalo manifestari p'et, p'et de ignorato

injudicio doceri quis amans ignorantia, ita
 tu, ut ipse alterius quibus ingratia pet
 quidem reddere debet, sed petere, consilio, quod ob
 tenta dispensatio pro ea quod prosequi faciat hoc
 laboret quod novum consensum nulla intermissione in
 invalida transiret, quod et quando fieri potest
 hinc manifestat nullitas ei quod ingratia
 et in hac de Mortuis dicemus: in quibusda
 obsequiis maxime contra scriptum: I. si solus
 respondens.

Solvuntur Obta.

Obt. 1.º Nemo potest obligari ad faciendum peccatum, alij
 si quis obligaret seque gratia errante et in 408.
 in omnibus dalem, quis tenere et obligare
 ad faciendum peccatum, quod ad illa secunda
 nemo potest obligari, M. patet m. 1.º
 quis obligaret seque gratia in omnibus errante
 tenere egeret id in quo gratia errat, sed id
 in quo gratia errat est malum et peccatum: quod
 bene igitur et sapienter dixit Cicero viro bono
 hinc in omni vita est transversus unquam a
 gratia recta vel discedere, a recta dixit

D. d. M. nemo potest obligari ad faciendum petu
quibus tale aut vincibilis tantum tale dicitur
c. M. nemo potest obligari ad faciendum petum
invincibilis sub voce honesti apprensi ab intellu
n. M. et filio dicta m. n. c. ad p. c. M. d. m.
atque id in qo qfua erret et malu' et petum
in p et maale ab intellu In et in inten-
tione, qe iudicat oes, invincibilis sub voce ho-
nesti apprensi c. m. et malu' etm in intellu
et quise n. m. et c. oes illud obligam facere
q invincibilis sub voce honesti precepti
apprensi n' em opera nra. mensuram
a volito maali dne. vltis, p' solito fili,
et qd in certis circumstantiis a nobis DEUS vult
ut nos velim, s' d. qd ait D. Anselm. noster
in li. de filio d. n. c. 153. Ubi ait, n' p' de-
bem velle qd DEUS vult, p' hoc debem velle
qd DEUS vult nos velle. dicit, voluit em DEUS
B. Martinu' ab hac vita tollere, p' si eis dis-
cipuli hoc tunc q' voluerunt crudelis exhiberent,
at noluerunt qd DEUS voluit, p' voluerunt
qd DEUS voluit eos velle dicit et via iustia
venire ita D. Anselm. Non am q' variat,
volito fili dne vltis id qd agitur qfua in-

vanblet errante, nihil em q̄trariaz volito feli,
nisi qd̄ in intentione et iudicio practico a-
gentz, & diff̄me ad reglas motu, q̄libz uel
id̄ qd̄ ea q̄cia inuolito errante agij.

Ch. 2. Actioes nrae n̄ hntm̄ dnt̄ q̄men furaz. 409.
volito feli d̄nae vltz, s̄ et̄m volito maali:
q̄o p̄. oramz in orace. Om̄a: fiat vltas tua
sicut̄ in celo ita et̄ in terra; atq̄ in caly
actioes hntm̄ n̄ hntm̄ q̄men furaz, volito feli,
s̄ et̄m volito maali d̄nae vltz: q̄o p̄.
X̄ina. ad eij p̄. dico q̄ illā petitionem d̄nae m̄:
fiat vltas p̄ n̄ aliud nos petere, q̄m ut̄ sicut̄
in celo à th̄s ve. agij q̄ DEUS pro salute sua
h̄dn̄s eos vult agere et̄ velle, ita sicut̄
ve à nobis viatoribz agaz, q̄ DEUS pro salute nra
q̄dn̄s et̄ vult nos velle agere, DEUS em̄ q̄ndoz n̄ vult, ut̄
et̄m maale volito adimpliamz, sic em̄ volito d̄ Chri
crucifixio, nec h̄n voluit, ut̄ Iudei illi crucifigentes
id̄ facerent alia n̄ peccassent, et̄ ideo et̄m
+ illā petitionem Om̄a n̄ petij ut̄ fiat vltas Dei
maali, s̄ vltas Dei feli: imo neq̄ in celo s̄
adimplez volito maale d̄nae vltz, DEUS em̄ voluit
pati crucifigi, et̄ h̄n angeli lucebant DEUS seu ne
crucifigi dolebant, alia n̄ m̄ng crudelis fuisent
angeli q̄m Iudei, q̄ia q̄ h̄n q̄ere illi vltz q̄e -

rabant: in calis go oe agiz, qd et gudo DEUS
illud vult ut agant, et felicit ut fiat in terris
orant in pthoe illa. Inca p.

400. Obj. 3. Si licet agere gtra gtra invinciblt
errante, tunc ille qd putat DEUS super oia
amare ee pbtm DEUS super oia amando pec-
caret siul et n' peccaret, peccaret qia egeret
gtra gtra invinciblt erronea, et n' peccaret,
qia repugnat pbtm aliqd ut amore DEI sup oia
qstiera, ut patet ex eo qd pbtm eant et fil con-
versis ad veras et aversis à DEO.

R: hoc argum ee de solo n' supponente ut
vocant adesp, nihil probare. Unde nego sup-
posuim, qd aligis pbt amare DEUS sup oia, et
in arbitrari amorem istu ee pbtm, eo ipso
em. qd aligis credit aliqd ee pbtm, falsu vir-
tute apprendit illud ut gtrium DEO, ut ee pbt
fil actio devians et gtrians DEO, qstegnt itm
illud advertente faciendo, advertente facit aliqd
gtrians DEO, et sic ia' n' amat DEUS sup oia,
go ex hoc patet argum ee de solo n' supnle.

411. Obj. 4. Posito qd aligis nocens sine innocens
in carcere debentz arbitre, adveniente die
Inis se ee obligatu' audire missa' et ydem
invinciblt, talis n' audiendo missa' utiq, n' peat,

et in facit qtra qfia' in vinciblt' erronea: qon
 fr e' p'ctm agere qtra qfia' in vinciblt' erroneam.
 Q: c. l. membr' antecedenti, qd talz n' p'cedit,
 alteru' vero membr' d: et ha' facit qtra qfiam
 in vinciblt' erronea' q' p'iam vltim' dicitur
 erronea qfice rariante' n. a. q' extrinsec' imple-
 di huius dicitur impeditu', qd amovere in
 sua poteste. n' e' c. o. et d. c. go d' fr e' p'ctm
 vltim' et libere agere qtra qfiam in vinciblt'
 errantem n. c. et recepit agere qtra qfiam
 huius n' fr e' p'ctm c. c. cur in case p'posito n' ac-
 tiendo n' p'ctm qtra qfiam in vinciblt' erronea
 talis n' p'cedit n' e' ex qfia' erronea n' admi-
 nistrata, q' ex defectu' libertat' ad p'ctm n' p'cedit:
 certi si talis seu' diceret e' p'ctm carere debent
 n' e' m. In hodie n' p'ctm n' audire' ex p'p'ria
 sua intentione n' p'cedit, e' p'ctm vinciblt' ligat' q'
 audire n' p'ctm n' p'cedit, n' q' idem q' n' p'ctm audire,
 q' q' n' vult e' p'ctm p'cedit.

Q: 5. qtra sp: 2. si agere aut n' agere ex 412.
 qfia' in vinciblt' erronea errore n' d' p'ctm
 est malum et p'ctm, sequitur qd hoc p'ctm e' ita
 p'plex, ut n' p'cedit p'cedit, atq' hoc p'ctm dicitur
 admitti n' p'ctm em' conf' p'cedit et libere
 e' ut n' p'ctm talis sit p'ctm e' n' p'ctm: go p'

p. secula Mris: posita qd qfua mihi similti dicat
deposito qd res ab altero, et qo ille sume eget
n' ee restituendu; qd id fecero penabo, si am n
restituam peno, qia error et ignoraa i simi-
lilis qd n' excusat a pto Idm dicta, si am
restituam; item peno, qia ego qtra dicta
men praticam qfua.

Q. d. seclam: sequere qd hoc errore vetric
n' deposito eet plexq, ut necessio necessite
proveniente a sua deficit et vete pversane
lente errored bene deponere du' pt et dt pe-
curet c. seql. sequere qd hoc simplt eet
plexq n' seqla. ad eiq p. idem dico, qd in
hilo case necessio penabo necessite n' filtr tal;
p' a mea negligia et vete pversa, qd errore
deponere nolo proveniente. hoc am n' qbrariq
alibi dictis qd id em pro tali case ego in
caa saltm vetric ego, qia fuit errore du' pos-
sum et deo, a mea qfua n' dimoves, et i deo
bene pt ee ptn. hoc respo. nitij auctori
i. Doctris supra n. 401. relata.

413. Ob. 6. Contra Aps: 3. et i. a. fud. qfua in-
similti erronea. l. eta tollit plexa p obli-
gat, l. obligat ad sui seclam vrite pna, l. d. n. a.

neutrum potest dici: quod per modum non potest: quia in deo non potest
 2^a regula. adeoque non obligat per se, per virtutem quorundam
 in deo rebus quae sunt agenda. regula est accepta.
 neque etiam 2^a dici potest, nam si quia quia erro-
 ronea, obligat ad aliquid quod malum est, etiam Deo
 ipse obligaret ad malum, quod minime dici potest, cum
 DEUS taliter foret autor mali. &c.

R. Ex S. D. in 2° sent. d. 39. q. 3. a. 3. ad 3. et 4.
 quod quia in vobis erronea in quibus est quia dic-
 tans aliquid esse faciendum habet vim obligandi
 ex ipsa rebus dea, quoniam autem est in huiusmodi dic-
 tamine errans hoc non habet a DEO quod non potest esse
 autor erroris, sed habet ex se ipsa. Ita S. D. in
 ad 3. ita sonant: Quia obligat non virtute
 propria sed virtute precepti dei, non enim quia
 dicitur aliquid faciendum habet vim quia sibi
 videtur, sed sub hac ratione, quia a DEO preceptum est
 ad 4° vero ait: DEUS non potest obligare ad peccatum
 faciendum, quia non potest errare ut si dicat hoc
 esse faciendum, quod non est faciendum, quia non potest errare
 potest. lectio tertia de consequentiis dubia
 an et quomodo cum illa sit querendum?
 potest querendum.

Sect III.
De conscientia dubia.
An et quomodo sit cum illa
operandum?

414. Dicitur e' n. 393. Conscientia dubia ea, quae de' neutri parti
adhaeret fluctuat inter utramque, suspensa d' bono ab
iudicio quodna' agendum sit aut omittendum; et cum
tam fluctuosa huiusmodi ea sit aut de iure aut de
facto, gratia spectandi in genere, aut gratia agendi,
in individuo, idque sive positive sive negative.
hinc gratia dubia dividitur in dubia iuris et dubia
facti, in positive et negative. dubia, in dubiam
positive et negative, quae subdivisiones seorsum neque
sunt. Est igitur gratia dubia iuris, ea, quae dubitat
de iure an v.g. lex lata sit à qua pendet alicui
licitas v.g. an nobis liceat in die festo ius fa-
cere, an festum minus solenne sit ratum et firmum;
dubia facti vero est, quae faciens quidam legem et tra-
ditum iuris adhaeret, dubitat in an aliquid contra ius, et le-
gem talem factum sit v.g. si quis velit colligere ali-
quod occidere, et peccatum, dubitatio non in nullo aliquid
occidere, quia spectat dubia est illa, quae habet in

genere. dubitat, v.g. an leges penales obligent etiam
 in q̄sua n̄ attentando ad certū s̄ctū aut factū
 eius circumstantias? practice dubia est, quia fuit
 quidam q̄ in genere dicenda fuit, fuit v.g. q̄ nota
 advertente facta obligent etiam in q̄sua, refert
 in p̄lo aliqua circumstantia, v.g. quia fuit in periculo
 naufragij dum hoc votū fecit, aut quia fuit hinc
 minus bonū, refert inq̄m utrum etiam hoc votū
 ipsū obliget et ita in isto opere et practice
 dubitat. Confusa deniq̄, positiva dicitur, quō
 fluctuat in extrema alternanda talia, pro quibz
 utriusq̄. Stant rationes ita æquales probles, ut q̄
 agendum fuit quis nesciat. negative dubia vero est,
 quō fluctuat in extrema talia, pro quibz nul-
 lū stat ratio positive probles, veluti si du-
 bitat an astra sint parva. Et etiam q̄sua
 est dubia vincibile, tūtm aut invincibile, ut patet
 ex iis q̄ de q̄sua in genere diximus: hęc de q̄sua
 dubia s̄ctū. Iam quōdo practica fuit gerenda?
 S̄ctū. 1. Et si vincibile fuit operari in q̄sua dubia 4. 15.
 S̄ctū, et practica certa, minime in a p̄lo ex-
 cusandū est, si in q̄sua practica dubia operat,
 est quinis.
 Fundamentū. 1. partis est q̄sua practica fuit regula
 proxima agendorū, nam s̄ctū ut quilibet oēs

tenent Ores, et rae suadet: na' illa q'ua e'
proxima regula moru, q'ae e' actus et practica ap-
plicatio sive ad opy, atq; actus et practica ap-
plicatio ad opy n' e' s'ua s'ctiva, q'ae in sola ge-
nerica obti. verito q'emplanda q'istit, s' e'
q'ua practica, q'ae n' in sola obti. s'ctm in-
constans q'urrentiu' a'ist'v'ioe q'd h'ic et
nunc pro talib; et talib; circumstia; agenda s'it
delectat: s'igo practica q'ua q'ormae et q'
s'ctiva dubia n' cedat, In actio erit ho-
nesta et licita, q'm illa actio e' licita et ho-
nesta q'ae q'ormae, reglis moru atq; actio pro-
cedens ex q'ua practica certa q'ormae, huius-
modi et facile patet: q'q; Ad forte reglis cum
q'ua s'ctiva dubia practica formari p'oe in-
dium: sicut id in ex'plo clara ostendit: p'posito
ig' case q'd parochy q'isdam urgente necessitate
debet bapt. dare maa' certa am n' h'et,
adeo In iusculum aut alia maa' dubia pa-
rochy in hoc case s'ctiva dubitas de valore
maae s'arm' h'ic recte practica s'cti formabit
iudicet. esto hoc maa' s'it dubia urgente
In necessitate h'ic et nunc mihi licet applicare
q'm longi melig e' in necessitate adhibere

maas dubia qm ea n' adhibita primum posi-
tivi periclitari de sua salute: talis parantur
& solvere dubio, et de h' practicum iudicium
q' hic et nunc sibi faciendum, et ideo benefact
non penat administrando maas dubia! Ut
tu qia solvere dubital sit practice acty, adeoq;
bene agat, regior, ut hec motu firmo n'
rabile variandi tale iudicium et pro iudice
acty iudicandi, sedq; cet potio temeraria honesti
elufio, et magi q'ra q'ra dubiam stu-
dij ac subdole extorbe' e'pugium ad ex-
candus excusaco' in p'cty, qm ut veru' et prac-
tice certu' iudicium formari, q'ra am regi-
ran' et sufficiant ad formandu' practicum iudi-
cium sibi sequi dubit.

Fundamtu' 2^a partio 11°. ibid Dom: 14. qd' 416.
e' ex fide p'ctm e' ubi, ut recte advertit Amicy
hic disp: 15. sect: 3. n. 37. fol: mibi 175. notante
dixit Ap'ly oe. q' n' e' ex fide n' am: oe q' e'
q'ra fitem p'ctm e' q' ut includeret n' solum q'q' fac-
te' q'ra q'ra, s' etm q'q' n' procedens ex certo
testimonio et fide q'ra. 2° Quia q' operay
ex q'ra practice dubia exponit su' v'ctio
p'ndi pericla, q' n'q' licitum est. 3° Nulla
partio, q' q'ra aut n' procedit ex q'ra

practicæ certa l. in se et revera l. in intentione
et ex invincibili errore tali, ut ea licita,
atq; ois actio qæ procedit ex qñia practicæ
dubia, aut qñia, aut n̄ procedit ex qñia
practicæ certa ut patet: qo p. secula nulla
actio qæ est qñtraria aut n̄ procedit ex qñia
practicæ certa est qñm; proxima agendū regla,
atq; ois actio qæ n̄ est valiter qñformis et illi-
ta et inhonesto: qo p. M. patet, qñia em pra-
ticæ certa est proxima agendū regla qñia
em iuxta S. Dec. et unig. ut alio qñia
seu est applicatio qñia ad qñq. m. vero mani-
festō seq; ex us qæ supra dixim; de actu
hanc indiffia, n̄ em dicit, atq; in individuo in-
diffio qo ois actio qæ n̄ est qñformis et licita, et
diffio et illiuta, et in hoc qñordat, qd Act; q
Evang: nobis inculcat, q; n̄ colligit dif-
pergit q; n̄ est n̄ qñtra ne est p. hęc
qñito dener; à Orib; alind adhuc du-
bitari solet, n̄ in dubio s; tutior pars
sit eligenda? de qo fit:

47.

Ap: 2. à qñia existente dubia de utraq;
parte qñtradictoris s; tutior pars est eligenda,
tutior am pars ea censenda est, in q; aut

incertitudine et periculo peccandi parum curat of-
fensa DEI et ipsi prout sive in actu suo
offensa, Deo sive n, hoc. am manifeste est contra
charitatem, quae quibus est diligere DEUM, adeoque
etiam peccatum. m. p. quibus operas vel officia dubia, et
dubiosam partem. n. elegerit, operas ultra hu-
miliatum, quae quibus hoc. ee. penitus aut gli-
nere maiorem malitia quam alter quae si est
et eligibilis, atque quibus ita operas ingerit se
is manifeste pendit periculum aut saltem ma-
gis pendit pro hoc. etiam suadet ex eo, quod supra
de officia proplexa dicimus, quod si illi proplexa huiusmodi;
tenet, eligere magis malum.

419. Inferat ex hoc aperte Amicus Luc. cap. 11. 42. di-
cendum potius, ea peccata veniale. certum, quoniam mortale
dubium, 1. quia operari vel dubio mortale, est peccatum
mortale, operari vero vel certum veniale est peccatum
veniale. 2. quia quae eligit veniale. pro du-
bio mortale, minori se exponit periculo. 3.
quia eligibilior est contra amicum offensa levissima
certa, quam gravis dubia, quod et ego probabiliter puto
eo casu quod aliter non necesse faciem dicitur
est: hoc in duobus dicimus de dubio invin-
cibili dicimus, n. de vincibili, de hoc enim
dubio sive iuris sive facti dicendum est sicut supra

dictu e' de g'ia vincibili, atq; in hoc seq; qd
 ille, q' in dubio in vincibili ita. eligat partem
 tutiorem v.g. p'ctm veniale. certum pro mor-
 tali dubio n' p'cedit nisi maalt' q' in tali
 dubio se. h' simul de p'lexite. supra dictu e' un-
 de d' finare iudicium practicum illud minces
 male sibi hui et nunc imputandum n' ee
 ob errore' in vincibili. Jam. 1. 1.

Solvunt' Obta.

Ob' g'ra 1. 1. 1. p' q' licite operari ut g'ia 420.
 p' solvere dubia, q' etm ut solvunt' dubia, p'
 frag, em g'ia e', et g'iam sequi tenem. 2.
 ad hoc ut acty aliq'is p' mal' et p'cu' m'ngq;
 d' intell' g'noscere. ob're ut malus p' p' p'ctee
 dubitat' talit' n' g'nos'it q' etm tal' acty n'
 e' maly.

2. ad 1. n.c. est, em utraq; g'ia dubia, sit g'ia
 n' tu oem g'ia' tenem sequi, neq; em ois e'
 p'xima agendum agla, p' solvendo g'ia p'ctee
 certa. disparitas q' e', qd in p'ctee dubia
 licite operemq; n' item in p'ctee dubia, q'ia
 ut p'ctee dubia adhuc p' stare iudicium p'ru-

dentia praeiudicij certe et rebus, nam in q̄s
praeiudicij dubia, sicut q̄ supra in exple de
parochis in necessitate baptizante ostentus.
Ad 2°. d. M. ad hoc. ut atq̄ d. intelligat
cere obtu' ut actu l. poa. malum l. d. l. certo
l. saltem dubie gnoscere obtu' malu' c. M.
d. certi solum gnoscere obtu', et ut actu ma-
lu' n. M. et q̄ostit. d. m. n. c. n. ideo dictum
et aliquam penare secundum q̄s praeiudicij
dubia, q̄s actu obtu' apprehendit malum,
sicut apprehendens obtu' poa. malu' vltorie
sepe ingerit in periculu' pendi q̄ p̄sum-
e: pala' etm e', q̄ aliquis vltorie se p̄t
ingerere in periculu' pendi etm si obtu'
n. gnoscit ut certi malu', dumis illud gn-
cat ut poa. malu' et ita illud querat, q̄ sit
de q̄s in q̄s praeiudicij dubia querat.

421. Op. 2°. q̄sra ap. 2. duplex axioma Salp.
solenne 1° e': in dubiis melior e' q̄s p̄s-
identis s. q. si q̄s possidet aliquid bonu' et dubitat
n. ee. suum s. alteris talis n. bene ad aspi-
tuem, n. obstante q̄ dubit. eet. p̄tate du-
bis illud restituere q̄m sibi tenere, q̄onia me-
lior e' q̄s possidentis. alteru' axioma e':
in dubiis melior e' q̄s superioris, et

sed hoc axioma quod superior aliquid iubet
 et nisi inferior dubitet an hoc quod precipi
 sit ipsi licite, dummodo remaneat pure dubium
 tenet obedire et tunc fieri potest, quod superior
 non iubet id quod est rectius, si potest quod est minus
 tutius, nam quod sit in de his tenemur eligere
 partem tutiorem.

Quidam autem obstanti gemino illo axioma in
 dubio melior est quod dicitur sapienter, et iterum quod
 superioris tenet subditum, quod dicitur, quia in du-
 bio tutior pars est eligenda. ipsertis in legibus
 l. de dubio pure sed in sumptibus l. de dubio
 in certis circumstantiis ita, ut si nulla circumstan-
 tia querant, illud pro altero eligendum
 sit, quod ois nullum aut saltem minus invol-
 vit periculum, si vero certa circumstantia querant,
 non tunc illud agendum sit, quod situm in tutius
 est, si quod positum talibus circumstantiis tutius
 esse post secula collatione et apprehensio, au-
 dente an possessione bono fidei aut pro-
 cepto superioris quod felis meliora non appareat
 et tutius est non restituere, item superioris
 obtemperare, quoniam contra imperium ex possessione
 obtenta sine causa agere, aut superioris obtem-
 perare et sic non obstanti gemino axio-

malè in remanet, qd in dubiis Dubior pars
fca sct eligenda. Sect: 4. Reglae et casus quidam
pro ma de dubio feliciter enavanda.

Sect: IV.
Regulae et casus quidam pro
maa de dubio feliciter
enavanda.

427. Dubia et sect. priori ut officia practica debia o-
perari maluerit et sctm accoz, id liciditatem
et sctm practica iudicia firmari de, nec in
statim pro aro libite dubia practica de soni
poe: et iij finit eadm sectioe promissa
claris pateat, qm huius dubia de soni sct
iam ostendam. pro ceteris, am proe sct
i, ut qis dubitans eigni sagaciter et
diligenter veritatem inquirat, sive auctores evol-
vendo sive peritos viros, maxime qd sctores qd pte
rea ut prudens et amozatq eligat qd scti,
qulendo, aliqui n' faveant qd e in se impu-
tati veneritas, error aut sctm pendi sa-
riela, sagacitas am et diligentia huius n'

et ratio ut bene faciat ijsq; huiusmodi viros me-
effata legij, scilicet qd iudicium prudentis n-
ultima honestis sit regula, sane in iuris im-
plicat, qd qd iudicis prudentis obtemperat
impudente agat: iuxta qd iura deponendi
dubium et fandi iudicium probis certis i' effa-
tu i' moratu' viros.

424. Regla 2a dubii deponendi e' pro alterutra du-
bi parte ratio suo proprio iudicis vere probis
E' idq; in l. maxime quodolcopia vini doctum
pos super suo qfulere popes dubio, n' paret,
aut eoru' qd p'p'q; dignicilis sit, aut tibi metua,
ne super qdlibet dubio huiusmodi viros qfulendo
indem in serupulos variatq; ai anxietas in-
videres, si rogata forte auct' p' copia sine eoru'
qd agere cogereris. petis regula huius ratio
ex eo qd taliter agendo quis vere agat, s'm
reglas iudicia iud' agat ex motivo primo et
vere raabili, cogit qd ratio eorum sit vere
sit probis, qd qd am agit s'm reglas iudicia
agit ex fide, et ex firmo licet n' clerico q'ia
testimonis, adeoq; n' peccat: qd qd et hanc
regla' etm admittit, videz Adm. P. Tiro
Consulaz propositis generis sui. JE 511, du

in suo tractu de recto usu quincionis probli, disputat.
 7. §. 13. n. 75. ita ait. Si quis experiam heat de
 seipso qd n' facile oblidiscat, resu, qas natura con-
 filio, et plena qfiderave fecit, hoc ispo in dubio
 an v.g. emisit votu, p' firmare. hunc disjuncte.
 si ego emissem votu, meminissim mdo me id
 emisisse, sicut reminisci solio aliaru rerum
 qas mature qfideravi at n' memini: qo n' e-
 misi, et sic q' eigni disjuncte, practicum d'ponit
 dubiu.

Ex eadem r'gla in P. Rosell regia inferunt. 425.
 1. si dubitas, an omiseris aliqua hora Can. et
 in remineris te super hac hora recitanda Bre-
 viarium in manib' habuisse, aut alia res tibi
 incidat q' tibi probli qfiderare valias, q' dita
 recitaveris, licet sup' p'cto certu n' fias p'ista
 q' hanc r'ason dubiu d'ponere, et sic probu
 firmare iudiciu q' recitaris. 2. si missa
 inchoasti, et memoria scdm aliq' v'ite pra-
 terita occurrat de qo dubitas n' illud sis
 qf'isq, fias in te alias ante qf'isnoem nullu
 diligem examen instituisse, et t' q'ita
 q' illud p'ba t' certo, si fuerit, t' incerto et inde-
 finite v.g. toties pl'ymingre p' qf'iteri sollicitu p'pse
 se cure dubiu d'pones, et missam finias.

3.º si in operacione distitit, dum ea antea
intentionem sui formabas ut virtute effe-
ret dubitas, an oia operacionis protuleris,
suis in te recitape. oia operacionem imde
antecediu et subsequia, et dubiu deponere
et credere, si operape, et hoc a posteriori in
admiratione aq. valet, ubi si ante operacione
dubites num aq. admiseris, suis in pro-
certo de orationula illa regisita rei-
tapse, propulsi potig, tpm file. dubiu. iudi-
care pro et sic illo deposito, operares, du-
bit. 4.º Tentaris forte suggestione diabolica
in mac. luxuria, si postq. impuru cogitate
advertis dubitas nu. opereris aut forte te ibm
existimas te operape, suis in te alias a tur-
pibz huiusmodi cogitabz abhorre. et si dubi-
ia copia operandi daret nullatenus opereris,
deponito dubiu, et iudica pro te. te sicut
n. operape salta tali operape, q. ad exitum
mortale sufficeret, forte ma. namq. examp-
tio et probilitas operape sumi ex te, q. tunc
fieret dum ad se mens reverti, aliud foret,
si peribz huiusmodi cogitabz aut tua culpa
velia caa fuisti aut ordinarie opereris,

gia suo iudicio talis ratio ultra vere probis
 apparere n' pot. bene igit attendu' et ad id qd
 supra diximus n. 415. in fine, fuit rationem huius
 n' dicitur esse subdole qd filiam, si vere et in se
 problem suo iudicio.

Regla 3. ^{etia} ce pt possessio, na' iuxta regula iuris 426.
 in pari caa melior e' conditio possidentis, et iuxta
 alia' regula' in pari caa possessor potior h'ri d't.
 qm' do am ha' regula' finit intelligendi et pro qd
 in dubio statim pt possessio n' tam facile
 intelligere et, unde alia' qm' da' regula' generale'
 qd' prioru' explanativa' subnectitur, sicut
 in dubio pro illo stat possessio, pro qd statet.
 si dubiu' n' addeat. colligit am' hanc regula'
 ex laudat mo' nro Caramuel, qd' sua Regia
 melis li. 3. n. 139. sic ait: Cum dubitare in-
quisis, abstrahere dubiu', et ipsas dubitandi ratios ab-
strahere, et reliquis manentibus ut antea ad morales
iudiciu' auerere. Igit si post moralem diligens exa-
 men nihilominus dubitare n' desinas, abstrahere
 dubiu', et dubitandi ratios, et attende, an tu
 an praecipit est in possessione, si dubiu' ortu' d'et
 et pro illo, qd' tunc est in possessione, iudica.
 Inferi ex hac generali regula' si' si dubitas an hodie 427.
 sit dies ieiunii, an n', morem adhibes diligiam

ad vincendum dubium, si enim Quam vincere regis, id
abstracte dubium est dubitandi raris, et vide quod
fit in possessione, et reperies tuam libertatem
in possessione, adeoque finis dubio non exor-
to licite carnes gmelipes, ita de proprio
dubio licite carnes vesceris. Extra proprium
diem esse ieiunium, dubitas an enim te obliget,
neque post mortem examen dubium vincere potes,
palam est te teneri ad ieiunium, quia si
abstractis à dubio, palam est tua lib-
ertatem si recogita esse in possessione.
Sulibet 2. recte ait Aristoteles in Thomaz-
par: 2. trac: 1. c. 1. proprio est de quibus
dubia si possit casu lege contineri, si
dubium sit an illi satisfactum, teneri
satisfacere, hinc recte de petro, dubio de
possessione ad quietendum teneri, quia sic lex
quietendi est in possessione; eadem ratio quod
quod de lege, si dubium est, an fuerit usque
recogita, aut postea abrogata, proquit illa
dubitata nitem obligare: extra quod dubium
est post diligens examen num alteri aliquid
debet, nihil teneri dare, nam in priori pro-

Sumptus et possessio stat pro lege, in posteriori
 pro libertate. atq; filio nihil obedi-
 tium superveniens bona fidei possessorum
 talis manet, extra in dictio de sola legis
 iustitia subditq; ei carere debet, quia lex est in
 possessione. hoc generalia pronuntia sunt, quibus
 recte animas servis quibus et de sua et de
 aliorum gratia plenas ac anxietas tollere sunt.
 Ut autem de regle huius generalis valore et bo. 428.
 rite magis ostendat, ratio assignat ipsa: quod cuius
 licitum est uti sua libertate, quod à Deo datur.
 ad agenda aut non agenda, quod non potest diligenter
 examinare non constat. Cum ea potest ea privare,
 sicut licite retinet alia sua bona, quod non
 non probe ea alteri ac devincta, atq; si
 quod non dubium fecerit, non constat aliquem
 sua libertate ea privari: quod propter istud valet
 non obstante quod supra diximus quia in dubio
 tutior pars est eligenda, nam pars alia
 minus tutam et possessionis beneficium aut
 ratio vere proculis superveniam, aut timorati
 gratia aut opum, de minus tutam sit saltem e-
 quato tutam, ordinarie magis tutam, non obstante

am qd magis debet eligere. de beamq, ubi
aq. l. r. tute. ff. alterutru eligere n
iudicium, qd est et ex veritate huius
generalis, qd n. solu, de superior super data
lege q. solendi facile adiri pot, p. etm de
accessu huiusmi difficultior au dicit episc
long. n. fit, nisi rae suo iudicio vere pro-
blis de sui n. obligat. p. p. ad ad. e
am episcia benigna legis interpretas,
qa qis sibi suadet legiflatorem pro tali
et tali iurem. casu aligem partem
in sua lege q. tentum. noluisse. Ras e,
gia nisi rae huiusmi vere probis super-
au. esperit, lex est proceptu. ff. in p. p. p. p.
adeoq. pro illis n. pro tua liberte. iudicare
debes. has go p. p. p. r. g. l. as, et in singulis
casibus de q. fia. debria, qd q. p. l. ere debeas,
aut dicere tibi patebit. Titulus 2. de

Artus II. De Conscia Scrupulosa.

Reck qidom Pres. q. v. c. i. u. a. t. g. e. m. i. n. a. s. q. f. i. c. e

peccis dubia; de qua aulo priori et scrupulo-
sam de qua in presenti dicendum se sapimus et ca-
grias prae tales, pumbas potiq et sic illud nos
gria, gria em ad ee practicu' raris iudicium
sive apertis, ab neq, dubitans neq, scrupulosus
dubitate iudicat agendum aliquid aut omittendum
si ille ambiguus haeret, hic angiz factum ac ve-
res: nihilominus ut iam plures et hesitatioe
illa et angustis huiusmodi ceciderunt in pro-
fundum abijci inas mas de gria dicitur de illis
recte agi coner. Quod sentit e. sic go de ser-
pulosus sent. qd sit gria ex cuius oriaz et quomodo ser-
pulosus dignosci pit.

SECT I.

Quid sit, quibus ex causis oriatur,
et quomodo dignosci pit scrupulus?

Scrupulus, qui iuxta Layman li: i. tit. i. c. 6. n. 1.
dicitur: inani rae nixa apprehensio, et hinc oritur 429.
timor pectus alicubi ee ubi n. o. ut ait Arthropi
loci supra ut: in sana apprehensioe et inde oritur
anxietas ac ubi fit pectus ubi nulla febet, con-
sistit; et em scrupulus ut loqiz Azor in spit: mor:
l. 2. c. 20. in anima sollicitudo suspensio et dubi-
tatio huiusmodi purgens et crucians in partu capill.

exigui in calces latent; q̄ pedem cadit et
venat; Concordat Amic. loc. cit. p. 2. n. 51.
dicens: et am scrupulū in aīr suspicio ex leuib;
orta cais, q̄a q̄is putat ee p̄m, q̄d vera
n̄ e. D. abm Antoning l. p. tit. 3. c. 10. §. 9.
et ex eo Fran: Genet Epy Le Vapinensis
tract: l. c. §. 9. sentiunt, q̄ib; scrupulū aliud
al e, q̄m vaietas q̄da surgens ex for-
midine ex aliq̄ib; p̄ctis debilib; et
incertis. atq; in hoc elucet, q̄ magna int̄ scrupu-
lū et dubiū inueniunt diffia, q̄a in hoc op̄t̄it,
q̄ q̄i dubio aīr e, reuerti q̄t̄ioris p̄i sui p̄stat
a p̄sensu, al scrupuloso q̄sua; uni p̄i q̄t̄ioris p̄
app̄u auct̄is, verū de p̄te opposita du bitat an
ea n̄ p̄t̄ e verice, unde à p̄stito a p̄sensu
vaiet̄at, leuiter recedit, et tandem q̄ agenda
p̄t̄ ignorat, insuper dubia q̄sua ut ait Azo-
p̄t̄ p̄ctis utriq; p̄t̄i rases ambigit, al verū p̄u-
p̄t̄o; aīr p̄t̄o leuia q̄q; arḡta desit̄at, imo
aliquo ab̄q; oī rase dubitat. Scrupulū igit̄ p̄
metho; hora diū à scrupulo, sicut em scrupulū p̄
capitū in calces latens pungit pedem et mo-
lestia ambulanti creat, ita scrupulū pungit
q̄sua et molestia in aīr creat.

430. Cae ex q̄ib; scrupuli promanant alie. p̄t̄

subpreſſy apprehendit peccm. ubi ubi d' d' d'
ſerupuly d'. Cu' tam humores huicmi re-
renofy et vithofy ſapme ex ghuua ſpouem
actioe oriant, qy, dum qy ſibi delegay, te-
bilitary, et ita pro rase muneris ſui agere
in humores d' ſub; hinc 3.^a ſerupuly caam
adſtruimq. ee. nimia' corpis ſoverite, imo-
deratas abſtynias, meditationes indifere-
tas, qyby corpi ralis qyies diſtrahy, ſp-
by ralisby ghuua. actio impony, donec
predominante ex defectu caloris attr. bity
admixta ſanguini teterrimo melancholia.
vires phantaſticy reddy homo, et rase exi-
nde. nauſio qyſurgentis anxietis ſibimet
iſy, Deo, ac hoiby inuilitis.

43i. Neq. ſolum ex uaporyby corpi ſerupuly
qyſurgunt, ſp. etm ex aia, inr gas qy ma-
ſer et ignoraa, qndo nempe Dei aut Ealie
pauſita ppera intelligunt, qava a' p' d' ſi-
curni inr iudiciu' ſoltyent et p'ctiun, inr
ſuggeſtione et tentatione diabolical atq. qy
in illa' inr gravem et leuem culſam, qndo
obligas adum expleta exiſtima, ſum, qndo

adimpleta iam est huic ignoscentes id cogitare
 drent, quod nempe apparuit benignitas Dei et
 Salus: mihi Deo. Christi quae etiam sponsa aeterni Regis,
 Eulia Dei dotata fuit, adeoque procepta Dei
 et Eulia n'ideo nobis imposita sint, ut oem
 spalem dulcedinem tollant, aut in amentia
 discrimen inducant, quod serupulositas pluries
 audivit, sed a'ignora. Intm in us, quae vix
 pro rase sui muneris, et ordinis ferre debet,
 per eum eorum, quae supra id quod oportet gestita
 sunt ex iusta Dei vindicta inflatos huic;
 scilicet in pericula serupulorum detrusit, et
 utina n' fuit ut illo supremo Luciferis in
 inferna! Illa igitur in eodidq' nois scripta
 sint. Sapientis: altiora te ne gasificeris, quae
 Ap'ly monuit dicens: dico q' gratia quae data est
 mihi oibz q' s' in me vos, n' p'ly sapere q'm
 oportet sapere, s' sapere ad sobriale; Vnde
 de remedijs gra' serup. sect. 1. q. 1.

Non postrema serupulorum caa est resq' dicitur 431.
 et superba sua fide q'fidia, et hanc p' Comq'
 doctis audivit, q' a' Demone tentatibz atten-
 tati paulatim in dubia incident, et dum, ne
 ignoscentes aut serupulare incipientes videant,

pia aliorum q̄ filia. negligent, q̄strucentes
quātm̄ p̄nt, p̄ris pot̄ q̄m̄ aliorum iudicio
super se intendentes, vbi novis demoni
franda vniū, se illaqueant, donec an-
gustis ai p̄occupati ex fide agere de-
sinunt, et merendi copia destituti heredi-
te sua aeterna gloria vertunt ad extra-
neos. his cas ab intra apponi p̄t amor
inordinatus sui, q̄q̄, et ex hoc frequens
imagines p̄ti l. in genere l. p̄e una
cui q̄tinua meditatio infelicitis aeternit̄
ad aia p̄t scutura unde p̄fauit
oriez indiscreta sollicitudo dāna maioris,
ex sollicitudine, angustia mentis inde p̄f-
p̄io, dubitatio, et vniū scrupulū ago ori-
turq̄ in aia vlti Dei refignatio.

433. Tota extrinseca p̄t vniū sarie, p̄ fuma et
demon, q̄i tenent plantares, q̄i p̄tore
illa coelestis in horto religionis implan-
tarat, et nisi eradicare conat, hinc
reens a seculo abductor in via salutis
serupulis aggrediz et q̄s via lata in f-
ditissem ducere n̄ potuit, hos ab Angelis cui

sub palliata iustitia, & a se in desperationem
 secum abducit. aliter enim seu causa est
 familiaritas cum scrupulosis, quae propter quae
 nona scrupulorum proficem pau latim au-
 dientis, raso vacillat, oris timor et tan-
 dem scrupulus. alia se periculosa via
 est, melancholicis et flegmaticis sume sim-
 tanta scilicet indigesta lectio libræ
 de de finali iudicio, de de pro-
 destinatione, de de illorum quibus rigi-
 diore habent sententia et severa nimis
 theologia moralis axiomata obtinent. 4.
 igitur de DEUS quidam scrupulus stimulat
 tepidos ut infestiores fugiant, fervidos
 ut in via salutis seurig procedant, et ne
 in laqueis superbiae, de bona opera
 à se profita vident a sebia demonis
 suffocent: ab scrupulo à DEO et dicit in
 peditioem, DEUS enim intentator malorum
 est, adeoque dicitur graui sual largiri:
 10 superata tentatio quae in fornace probat
 aig in sui agnitione et humilitate gloriosior respicit.

437. Superius ad pro rae. Tituli etiam dicantur quibus
signis scrupulose dignosci valeat, licet
en ipse scrupulose in se pro ceteris sine valeat,
num scrupulose sit, num n, si in quada signa,
ex quibus erui, an hoc malo quis sit infestus, an
1. signum est: si in obivis quibusq, caris et maas
angustien, horreant, dubitent an petu quit-
tant sope ex car aut nulla rae.
2. si postquam spiralia munia ad qa ex officio
tenent, peregerunt, v.g. exegerunt officios,
distribuerunt Eucharistiam, p se. vestes ex-
hibeant, dubis agitent, ne officio suo recte n
sint functi. p
3. si eadm se ingrata repetitione inculcent,
aut quia tantum remedia interrogant in
ordine ad officium, si horas canonicas cum
choro solent, qia forte ex aliquo officio
occupati aliqua omiserunt, iterent p.
4. si post responsu super dubio suo a viro pru-
dente, acceptu aiut mimè quietu pro se ferant.
5. si cautela extraordinaria passu impetioes
evitare curent.
6. si qa ante fiebant n ea pta, nunc pta indicant.

7. si post accepta virtus viam se in his in quibus ex
precedenti ratione pro quieti erant, postea se no-
mis perturbatos agnoscant.

8. si negotia, quae alii sibi suiles in virtutibus sine li-
more suscipiant, ipsi cum magna anxietate peragunt.

Sectio II.

De remediis contra scrupulosos.

Quemadmodum scrupulosa conscientia in opere invenire res
ad parvi momenti, idque curatorum proinde officium sit,
remedia pro vitandis scrupulis imprimis generalia,
postquam etiam specialia pro specialibus quibusdam scru-
pulis additurus, haec sententia dicam, ante omnia
adhortans, ne si ad curam animarum applicandi
sitis, quosorum scrupulos gremiatis, multo
minus in irideatis, sed potius illud rationale proprium
observantes: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris,
ut cum Augustino dicam, si estis grandi ha-
rite, irideatis pro ut inquam mediatores a-
pud Deum Patrem omnia fratres Christi sui:
res enim non est parva conscientia scrupulosa.

435. In generalia omni scrupulorum remedia veritatis
i. e. agnoscere se esse scrupulosum, ignoto enim vulne-
ri tarda medela est, postquam enim quis se certo
reagnoscat, si advertat, quod quoni sapienter iudicio,
aut ac proferatim sui consilium aut oino n, aut
nisi ut magna ac anxie quiete equiescere solet,
si ex levi apparentia iudicium de eadem re fre-
quenter mutet, si habeat reflexiones imptinentes
circa innumeras rei circumstantias, si deprendat
ante seipsum talia apperuisse sine fundamento,
et si aliquando circa causas aliena quavis factis
resolubili et intrepide procedat. p.

Alterum remedium est oratio frequens ad Deum
Dei V. Mariam, s. iuxta illud Jacobi, si quis
indiget sapientia postulet a Deo, quidam
omnibus affluenter. Huc pertinet pro-
cipue usque frequens s. Eucharistia pro-
paras ad suam gravam et contritionem de-
petis factis, et maxime studium vera hu-
militatis, quia suum iudicium superiori sub-
iicere studeat, nam superbis Deus re-
sistit. p.

3° remedium est, ut scrupulosus se committat
 prudenti viro l. confessoris cuius iudicium in omnibus
 ad nutum sequatur, seposito quoque iudicio proprio, quod
 ut eo facilius fiat, scrupulosus pro certo et ab omnibus
 DD: univrsim admisso sibi persuadeat, se secundo iu-
 dicio confessorii probati et sufficienter docti non
 culpabilitate errare posse, nisi aperta malitia
 in consilio sit, et quidem etiam si ipse confessor aliter
 quam in se oporteret, consuleret: imo si aperta sibi
 malitia videatur, et de ea admonitus confessor di-
 cat, ut in quereis, et sibi confessorio relin-
 quat malum, quod per ipsum est, sine omni
 dubio licite sua operario operes, securus,
 scrupuli enim quandoque ratio exposcit,
 ut quod scrupulosus malum putat, tamen
 propter honestum confessorii motivum agere
 compellatur, quare consultum, imo
 necessarium esse videtur, ut penes eundem
 confessorium scrupulosus semper maneat,
 pluralitas enim medicorum, medicando vul-
 neri ut plurimum obstat.

436. 4to Remedium e' resistere scrupulis qm. si quis
talem advertit, hoc am resistencia n' de fieri p
multa' raon' solacem alteracoe, aut dispulacem,
si em scrupul' magi, foret qm' caveo: igit' scrupu-
los scrupulo' gemere de scrupulosoq, et sese ad
latiora divertere, hinc qndo scrupulosoq ca levi
raon' incipit dubitare, aut q. aliq' pctm aut
aliqua' circumstaa' etm speciem mutantem in
precedentib' q'spicioib' omiserit, n' multu' in-
vestiget, s' mox mentem ad alia' divertat, li-
cet em verera aliq' malu' et pctm omitteret
nime in peccaret aut sacrileg' fieret, na' filis
dntm et n' malis integritas regim' in q'spicioe
ut in tract. de penitentia dicit, idq, maxime si
integritas malis sine aliquo gravi damno aut sui
aut proximi hri n' p' q'le damno procul dubio pro-
ceteris e' fovere q'spicio' scrupulosa; hoc in de scru-
pulosis dntm et n' de aliq' intelligend' e' q' absp. du-
bis ea illud q'spicio' tenent, q' post mox eto' diligen-
examem diversu' n. aut spec' pctm in sua q'spicio' re-
pererint.

437. 5to Remedium e' cavere otium et vagas cogitacoe, qe
mente scrupulis insistant ut ait de se fin' quod
ut ait Layman reme. 5. cap. tit. scrupul' negotiis

inistere ne scrupulis semp suppetat.

¶ Et, ut scrupulose in opinionibus utriusq; à Divinis
defensas eligat magis bona, ut sui q; gloria medium
et tenacia sua opinionis vincat, neq; curet, qd ne-
queat arguta gloria solvere, sed em d sibi ut ser-
pulofo, qd fiat Drem probatu id licitu defendere
qd agit, aut qd qd separig hoc ipse faciat, igit inre,
ut aspuerat ad pellendu timorem scrupuli gtorium
audacter operari, sic em ait hese fin clary clavo
pelli dt: na' ut idem auctor ait rem: 5. scrupulus
advertere dt, qd pnt se qfirmare qm iudicio et qfiliis
oim thlgem, qd sicut dnt agit scrupuly nec suppe-
tit aliunde qfiliu pnt se ad qm null ptem, li-
bere resolvere, nisi certo qfiliu. Sed ee pntum,
item qd ex qfepioibz prateritis nihil teneat
repetere, nisi certo fiat illud ee mortale,
et se illud recte qfepit n ee, qd certo illigstare
n pnt, qm dnt dubitat.

438.

¶ Et nqm scrupuly iudicat ee pntm mortle l.
se qfepite mortle in actu aliquem nisi id certo
deprendat, hinc ea solit qfiteat, qe manifeste pnta
ee qroverit, n am dubia aut scrupulosa: neq;
qfepariu de qibzq; dubis qfiliat s; sapere pntis ra-
tioibz ac reglz à qfepario pscriptis utaq; ad pellendos

serupulos, ita Apor Layman p qd Am ea fozquez
et Molina recte docent, qd qd serupulo in-
tenda precipere deat, ut de iugni re neq, cum
iiso neq, ut alio unqm loqaz, p tunc inane qd
sino f qd emnat, cu em seruply in apprensioe qd stat,
qo plures de illo qd loqiz eo altiores in ais fi-
qit cadit radices.

8. Seruplosq maxime serupulo ex melancholia
veniente frequenter meditez eterna beatonem,
infinita Dei misericordias, imensa sig Bonitelo
qa aia in spuale latitia provocant, et p
ae solatiu augere pat praetomissis magis tibi
qa terrore et metu caere salant, qd doc-
tionibz serupulosi haud meliz qd huius daq, qm ut
cogitent qd qd aliis darent, si in tali casu
interrogarent, frequenter em qd tingit, ut qd ga alio
mites st et lenes ga se nimio rigore procedant.
10. Viru Bonu siba et qd emnem sibi vivendi
ogla ponal serupulosq, et qd illi ablo pti for-
midine agent ha aut talite agi pce arbitran,
serupulosq tute sequaz. 11. In oibz ut sapienter
sentiat de Ono in Bonite et simplice cordis, be-
nignu em et misericord ad ignoscendum, neq,
hoibz bona vltis acty suos pta reputat. hoc

gentilia illa remedia, si quibus serupulis in ipso exor-
 dio occurrat. si autem ostendat, quomodo cum serupu-
 loso confessor procedere debeat.

Confessor igitur si penitente suum serupulosum ^{439.}
 advertat, discretus sibi et caute, ut more periti me-
 dici superinfundat. rursus et oleum relaxato, atque
 propolite remedia gentilia à penitente praticari
 solent. curet, pro ceteris adhortans, ut posthac
 iudicio confessionis sui plerumque essentiali, certisq; sibi
 persuadeat, quod nisi sententia huius magis, quam pro cre-
 diderit in oibus actu agat. quia de eam illi enarrat,
 quod quidam s. verba s. Hieron. s. Bernardi discipulo
 serupulis adeo remebat miser, ut lacrimas facere
 non auderet, fuit tamen ille obedire volens s. Bernardo
 dicenti sibi: vade et mea fides, quibus sacrificia, quod
 postquam fuit à serupulis demissa solutus evasit.
 Ipse tamen confessor cordatus et bene patientis de Deo,
 nec statim desperet si fructus spiritus non statim viderit,
 dubia serupulosa in benigniore partem interpretet.
 si frequentibus occurrant, illa penitus respiciat, quod
 nullius momenti oblatum subridendo, et ne identidem
 à serupuloso molestus, prescribat ei reglam, quod se ab
 hac animi anxietate liberare potest, ut quod melancholico, ut
 honesta recreare se divertat, solitudine declinet,

negotio tempore differat, ne otio vicio scrupulos
meditet, quod si pro materia confessionis nisi scrupulos
afferat sine absolute ad sacramentum adire
sine nova confessione precipiat misericordia
Dei proponat a qua nemo excluditur nisi qui su-
perbe illa respuit nolens obedire iis, quorum invel-
ut qui cadere incipit, erigatur, capite talis confessor
periculum scrupulosi in se suscipiat, et seure pro-
mittat se pro illo in extremo iudicio responsum
si suis preceptis fideliter obedire non poterit.
non quod ut scrupulosi petita confiteatur, aut cir-
cumstantias maxime iam confessas, nisi iurare sit de
veritate petiti finit et non factae confessionis, id est
de circumstantiis: neque indulgeat confessione generali pec-
catorum, nisi in genere de his et alijs per rem me-
moriam preteritum petiti vulgus crederet, saluti sua
magis timeat, et ex sequenti magis scrupulizet, hoc
te, ne unquam operis, ut quia dubia, exurgente
causabili dubio an aliquid sit scrupulosi an verum du-
bium presumat esse servandum, ad hoc enim habet suf-
ficiens motivum quod sciat se tractare ut scrupulosi
atque hoc ipsum sibi ostendere se scrupulosi, et quod ju-
gente de his nisi aperte positivas pro utroque pe-
raores heat non dubium, sed scrupulosi et iudicet, et
ut talem a mente sua expellat.

Ceteri etiam confessor in promptu responso heat 440.
 ad gentes quosdam scrupulos, quos scilicet, quod si eos iam
 mori contingeret sine confessione in tali scrupulo
 coram iudice supremo consistere non deberent p. 2.
 Quod P. Gregorius in Epistola ad Augustinum Anglum
 apud Geribal: bonarum mentium est, ibi etiam culpas
agnoscere ubi culpa non est. Ad quae, confessor dicat
 in hora mortis multa se faciunda quae non obligant
 in vita, imo etiam tunc longi conficti fore, si
 benigni scrupulosi in bonitate de Deo sentientes,
 confessioni suo obediant, ut sic obediae clypeo
 muniti contra superbiam demonis feliciter
 decerent, nam testante scriptura vir obe-
 diens loquitur victorias. Accedit quod benigni ai-
 anxietibus tunc timidi à Leone. Illo ru-
 giente in sua ultima verba facile superandi
 sint et in desperationem produciendi. s. ad textum
 D. Gregorii dicat summum Pontifici pro culpa
 ut integre peccatis, si quocumque defectu quomodo in
 seipso hoc agnoscere et deplorare potest, nam
 ut ait Caymanus posita ibi erat questio
 utrum mulierem dum menstrua patitur ad Euchari-
 stiam Communionem accedere possit? ad quod Pontifex
 sic respondet: si ex veneracione magna scire

gas putat se non fuisse integras, l. ob defectu N.
 petum, l. et ob n. promissu sufficiens examen
 l. ob amissa aliqua peti circumstant. l. deniq, ob
 n. htu sufficiens profiter, et huiusmodi scrupulose aut
 in grandi gesseram molestia suas officios rei-
 terat, aut genere offitenti licia petito pro-
 dens gesseror si ex signis predictis, prout pro
 penitente advertat, non aduincat ut a rei-
 teratione gesserore omittat, et denique de nullo
 peto se auisset, nisi pot iurare se illud gomi-
 sisse aut n. d. gesseror e, gesseror in iura
 pluri sentiam medicore diligia in exa-
 minanda. sua ggeria adhibuit, huius ggeror
 e, et si scrupulose n. sita n. huius, ulteriq,
 de acta vita cogitare, et si occurrat dubium
 aut ggeror in sit sumi et raabile, probaer
 huius ggeror illud n. sit, et iuxta hos au-
 tores si bi pferere, illud ia sufficiens
 ee. solum claribz aut in spec. aut in genere,
 multo magi go huius de scrupulose, dicens d. i. p.
 regnet scrupulose: ha ipsa se refire. Tang in
 examinanda ggeria sufficiens diligia adhibent
 abvany e huius timor, dem regeriq diligia pma,

pro moralibus et hinc, de qua quibus maxime
scrupulosi defemere. ut nisi quod non procul
aut moraliter certis sibi appareat, quod in
quo scrupulosi moraliter certis ut se ad satis-
facere, prope severe presumat ad satis-
facere sic credit.

442. Replicabit scrupulosi si submissa peccata de quibus
certo mihi quod sit quod iterum mihi licet
licet, pro facere quod illorum quod praeguarum ac
certa vult aliquam locum non, qui docent peccata
etiam dubia necesse est de his subicienda.
Sed hinc dicat quod sepe falleris, nullus quod
aliquis unquam docuit peccata dubia esse quod sitenda
in scrupulosi, licet sint a non scrupulosi, imo hoc
quod sit docent et prohibent ne facias, cum
sunt scrupulosi: quod magis et nonnulli Pres
apud Bopium, si dicunt scrupulosi teneri
sub mortale a quod sepe peccata scrupulosi abstrin-
neri, quod ad scrupulosi aut peccata ai anxietate
cadendi in amentiam, aut incidendi in
tanta perplexitate ut ad per functiones fiat
inhabilis, et si graviter damnum, com-
munitas huiusmodi scrupulosi taliter existente.

Seculo vero hoc periculo dicuntur obligari
 saltem sub veniali ab eorum consuetudine abstinere,
 si quia quilibet deus procurare tranquillita-
 tem suam consuevit, si quia tales scrupulosi vi-
 dentur Dei bonitatem diffamare, quasi Obligatoria-
 mentis suis potius turbam a se et perse-
 cutionis periculum quod ex tali consuetudine scrupu-
 losis manifeste immineret, quam salutem et re-
 media intenderet.

Si alii scrupulosi qui passim se moribus peccatis - 443.
 care putant, ubi aut nullum aut veniale solum
 est, quod plerumque contingit circa iura interna
 seu cogitationes in quibus sensus a consensu dif-
 tingueri nequeunt, his quoque ut consuetudinem sequantur
 et observanda regula à sancto Hieronymo li. 1. summa
 c. 1. n. 17. et sequi: queis dignoscatur sensus a consensu.

Regula 1^a est: si tentatus est rei illicita appetitus
 avertens, ita sit constitutus ut quomodo facile peccatum
 excipi potest, tunc non faceret, signum est aut nullum
 aut impeditum solum fuisse consensum, autem post excu-
 sationem vultu prompta obtemperaret, haud dubie
 quis peccatum excusaturus esset si consensum plene adfuerit.
 Regula 2^a est: si motus pravus in se recte advertitur,
 et velle expellitur, nec nisi brevis mora daretur, signum

et l. nullig l. impfcti gffg. 3. et. neq. in p. fe-
raria motu carnaliu' et post advertia' raris
statim signu' e' plenariu' gffg, vltas em motibz
carnalibz n' subiacet de p. rone. 4. Ino su-
p. alqz dubitat, ac somnians an vigilans, an so-
bris an ebrius aliquid fecerit aut dixerit mag-
nu' iudiciu' e' n' adquire deliberacem plena
gia plena deliberac et plang raris, qz solet post
se relinquere si memoria, igiq. supra l. qz
pro se presumere p. et de dubia. huigmi
q. emere. Inq. incitante in prepulm
ferriem.

444. Alii cogitacibz infidelit, et blasphemia multo
du' angustant, ita ut seipz existimat se
dicere intra se et plano quidm. gffg n' e' Deo
Chro n' ab ea cogitac in Exhira, l. qz qz
i' Pra et filio n' procedit, B. V. n' mansit virgo
post partum, sancti Dei inq. q. emendo di-
vinitas p. unde de huigmi et alis suspicibz
se accusant, a qzibz in reipsa maxime abhorrent.
raru' em anxietu' n' e' alia caa qm' d. amon-
tentator, quare qm' p. in mentem veniunt
q. emere aut, neq. multa disputac in eis
sustineri. q. si vero in q. fessionalibz et pluries
q. higit de huigmi se accusant, sic at. ilis
q. fessor ante firmata credant, et si respondant,

ut solent; utiq. nec magis tribulor qm huius
 cogitatio, palam inmeritis e' serupulu' in h' oes
 nec proasitu' affum' dunc hortet ut anxietes
 oes deponant, in secul' actu' fidei eliciant, et
 impotenti' de eigni cogitatio' inani' qsi dia-
 bolici' insultu' sibi parant.

Alu' longe severis circa reprobasem et pra- 44.
 testinaoem turbant, seum dicentes, Verus
 ab eterna via novit elegit bonos in salutem,
 alios misit foras in perditionem et de glis fu-
 turo' eris qntu' iam es, igit' in Reg' s'c' immu-
 tabilis q' qid' egeris, teli' in eris, q' in Deo
 qntu' es, hoc eris. p' hoc p'p'iu' serupulosum
 gen' e', et difficult' nimie' medela, huiusmi' h'
 serupulosi, ut de p'cipitio' sua' salutis li-
 berent, q' sepe dicat, q' scire deant i. q' licet
 omnia' certitudinem de salute sua nemo habeat
 iuxta illud Euli' q' refut' hoc an odio an amore
 dign' sit, sit in q'is moralem certitudinem h'c ex
 q'ia sua' testimonio iuxta illud Apli' 2. Cor. 1.
 gloria nra hoc e' testimoniu' q'ia nra, cuiq'
 testimoniu' agniti' gra' q' decet, ut q'is licet
 de aeternali salute sua refug' bene operet.
 Nam hi scire dat' 2o q' unq'is licet est cert'
 in reprobasem nihilomin' ali' infinitis titulis
 cet' obligat' ad servandu' Deo neq. em ideo sit
 vire Deo no' p'videt, ut nos falset, scia' ipse Reg'.

quoto. qd magis querit, ut ne suu de eventu salutis
noe operem, boni et declinemo à malo, ne pro
quero noe reprobari illud ultioe omittam. qd
predestinatio et salu noe dependet. Siue dot
3°, qm no obstante profua DEI infallibili
de infirmi reconvalescia aut morte, infirmig
huiusmodi liquide et stultè ageret si diceret DEUS
ia' decrevit an sim ab hac infirmitate liberandus
an n' qd nolo uti medicina, qd si tutum huius
modi infirmig in oiu' opinioe stultè ageret,
quta qd stulticia arguendi erant, qd insipienter
dicunt DEUS me iam l. predestinavit l. repro-
bavit qd frustra operor bona et declino à malo:
audiant qd in Augustino dicente: si n' el pra-
destinatio seu ut predestinatio, licet em DEUS
qos predestinavit ab aeterno in aeternum, meritis
predestinavit, qos em reprobat n' reprobat
nisi praecipis eorum demeritis, et peccatis de-
meritis sua tolle demerita, et DEUS tuaa tollet
reprobacionem. sicut em qd. sicut DEUS n' decrevit
curare infirmu, nisi seipsum sicut curare voluerit
utendo medicina naturali, ita nec de salvabit aut
damnabit nisi ipse velit.

446. Jure scrupulosos ut illum querunt recens prosequi
aut n' eo liberari l. et in Nomina. si qd idem
illoru' aliq, qd ita scrupulose horas cano. reu-
tant ut dum totu' choro se officio suo subferre

autem, ipsi in eas iterent, intra quatuor sollicitudine
 ut intra hora. satius vix una aut altera hora
 persolvant, vultus et post recessus quatuor repetantur his
 quibus molebitur cuius officium exspectat superioris
 de vi reiterare in dictum, sed etiam sacerdotes
 qui non raro in Missa tubera parte de candelis
 absumunt, quia alias pro tribus sufficeret, quida
 in extensioe calicis indiffereta. pfricacoe.
 deaurata vasa destruant, purificatoria
 laecerant, quida vba pferuacis de ridiculitate
 exprimunt, ut etiam presentes ubi ad devo-
 tione drent ad risum promoveant, quibus vero
 ipsi sua extra ordinaria vocis fortitudo Deu
 in celo rapient sed et hi certi melius fu-
 cerent si ab actibus huiusmodi ridiculis abstinerent,
 maiorem vatorum N. rasem hrent, et salte
 intra dimidia hora, ut magni quoque presules
 solent sine populi nausea missam finirent.
 et hoc de scrupulis. Sci. 4. Inquis. 4. quibus in officio publicitate
 5. 1. quibus.

Sect: IV.

An, quomodo, et quando cum conscientia publicitate operari?

Dictum est n. 393. quibus problem. quia etiam opinativa diu. 447.

ce ita, qd iudicium et dictamen quidem de aliquo
format, sed non sine formidine, quod si in hoc
veniant D.D. haec enim, quod est quidem in huius officio
libere fieri operari, maxima in res scholas et pro-
versis, ita sane et haec difficultas una merito
in sumas hanc, quae in hoc potest officio, an
unguis, et in fine, quod duo species et sententia
circa idem obitu circumferunt, quare utraque, auto-
rite et ratione sua nititur, quidem, sed diversimode ita
sunt, ut alterutrum vitaeque problig, alterum in
minis problig, hanc an inquam hanc quod libet sequi
licet? an potest quis id quod problig et ali-
gere debeat? Item in ex parte operando: sicut
ea quae diximus in tractu de B. et D. quod ex mu-
tus pretio estimabile auisus ultra sortem
usura est? sed an aliqui D.D. qui non ea quae sunt
auisus, solent esse usuram, quae etiam extensa
sunt ab auctoritate supponitur, verum probligis: iam
quod dubitatur, an si utramque sententiam dicente esse
petam usura et dicente ut esse petam usura, meum
operando, et ita iudico: longa probligis est quod quid
velit auisus petam usura mittit, an nihil-
ominus sub officio potest aliquid ultra sortem auis-
pare pro maggiore officio probligis de mittendo
peto praesens quia altera sententia etiam defendit
in Ordinibus? in hoc praesens sita est difficultas.

448. 4° am in hac difficultate in Res operi sententias,

quarum l. adhibi, illimo no Charamuel, n'gidem
 qd' illam tenui h'et, ut secundam, s' cam v'um p'ctive ro-
 blem asseruit in plurib' suis sentis, totiq' orbi dectari
 conatq' q'ator h'at ingeniu' cum gra' ana pil, qm' qd'
 ad vitam aeternam q'sequenda' cet' necessiu', ep' hoc
 sentia oiu' laxissima, et curiose q'idem legi, sed
 pessime praticari pot, docet em' licet' ea sequi
 quam ego sentiam, licet' pro illa nec certa nego-
 tior nec probis h'et r'ao, d'undo ei' q'otum
 n' sit phie multo aut civilit' certu', s'p'it' q'
 s'om hanc sentia, ut q'is licit' opere, q' opinio
 sit n'g'ive probis. 2a. sentia pluris nre
 etatis v'is q'uris e' et laxior l. benignior in-
 digitari pot: hac em' docet, qd' n' solut' in duas e-
 g'lt' probles opinioes alterutra pro libite eligi
 pot, s' etm' in q'flictu seu q'u'p'e duaru' opinioe
 q'oru' altera probior e' altera min' probis
 cui'q' licitum ee salva q'fia sequi sentia' min'
 problem unde hi autores passim, probabilis
 appellan'. 3tia sentia hui' q'ria e' ad h'c
 ee multum optime nota. Th'lgu' et s'p'ie oiu'
 antiquum du' Th'lgu' h'c Canonitaru' passim asse-
 verant probisste: docet am' hoc sentia, qd'
 etsi in duas e'g'lt' probles sit q'is eligere opinioe
 alterutra, in q'u'p'e t'n duaru' q'oru' altera probior
 e' altera min' probis, t'ncq' eligere ea, q' s'ibi

problior e, et hinc istig sentie. fautores pro-
babiliorista appellan. 4.º demum sentia oibz
his rigidior e, ea em docet, quemvis, ut de sua
operaco fit securus n̄ tantum in dubio, s̄ et in
q̄ovis operando teneri sezi sentiam. n̄ tantum pro-
bliorem, s̄ et in dubio, et pro hac sentia
adducunt Cordubensis, Medina, Maior, q̄ibz
et illa, regla. J. Can. quavisime a Orribz recerta
fuit q̄ in dubio tutior pars fit eligenda favore
videz, cum am q̄eraz de selecta opinio, opinio
am ex S. Ore. l. p. q. 79. a. g. ad 4. et ali. bi. fit
actz intell. declinantis in unā ptem q̄traditiois
ut formidine alteriq, et in selecta
opinionu fit involvi dubitacem, proinde eoz
q̄ a Jui. Can. pro indubitata. regla. apsumaz
q̄ in dubio tutior pars fit eligenda ab eodem
q̄re fit apsumpta videz, q̄ in selecta opinio
tutior pars q̄q, fit eligenda. proigim in di-
ca q̄ circa has sentias sentiam.

449. Adverbu. 1.º. Probliem varie dividi, ita
namq, 1.º alia Problietas e ex alia intrinseca
illa p̄tibz ab autorite Orribz q̄ aliquid adtru-
unt proble: hae vero desumit ex r̄onibz in
isso cu rei fundatiz. 2.º alia Problietas
e talis q̄ ad se, alia e talis q̄ ad p̄torem

illa priora dicitur opinio aliqua falsa et obvia
 publicis, seu talis, quae à parte rei talibus in
 tibus, quae ex se sufficientia sunt ad dandum assen-
 su si scirent. prohibita vero ad se habet et operative
 talis ad operantem, adeoque, illa opinio huiusmodi
 dicitur prohibita, quae in intellectu opinantis sufficiens
 est ad dandum sibi assensum: et haec divisio
 apprime notanda est.

Advertendum 2°. Quod proxima moralis regula sit unig-
 ueris, propria conscientiae et non aliena, et praeterea haec
 conscientia deat ex de. licet de. sua actionis practicae
 certa, non ut supra dictum est, non licita est operari
 in conscientia practica dubia, haec autem certitudo practica
 non mensuratur, ab ipsa reali veritate et licet de. actibus,
 sed à veritate et licet de. apprehensa, ab intellectu et re-
 lata ad operationem, et hinc secundum dictam etiam conscientiam
 invincibilem erroneam tenemur sequi, ita ut eis
 contraveniendo peccemus, quia ex fide non agimus. unde
 liquet, quod aliqua opinio sit ex multis sequenda
 licet phisica falsa sit et de malo, si in malum
 invincibilem ignoret, his ita animatur, et tunc quod-
 dammodo certa et aequo uniformi supponitur
 supponenda sunt.

Certum est si quod quando duas opiniones gerunt aequales.

problema dicitur ab operante existimata, illi licitum operari de quo valet, in aequa enim in possessione libera clerico vult, nra e.

2°. Quod si sententia ex ratione seu motivo intrinseco probis et advenientem auctoritate fiat operanti in illa certa, dicitur si ipsi filio licitum sit operari in illa, in tali enim casu sententia huiusmodi fit absolute respectu operantis probior.

3°. Quod non fit licitum operari ex omnino improbi putata, aut praeiudicata, nisi in casu si legitime in quo alterutra necessitas preponderat, ut dicitur. cuius ratio peti, ex eo quod si taliter operas, imprudenter operas, si qui dem ratio improbi non tollit periculum penae sufficientis et eo ipso si taliter agit non agit ex fide certa, quia in eadem regula proxima agendum et ex hoc recitata e sententia 1^a Charamuelis supra posita.

4°. Certius est quod a Tribus receptum contra sententiam 4ta Cordubensis, Medinae per quem nemo tenet, sequi sententia tutiorem nisi si probior sit probior, si licite quemvis sequi potest sententiam dicitur. dummodo sit probior, et huius certitudo

defumij ex Ela 1^a ad Conis ubi n^o obstante
q^d nely p^o n^o nubere p^o vitam calibe agere
tn ab Aplo etm à p^oto excusens qⁱ virgine
fua matrimonio iungunt, unde hi autores p^o
sonu dubiozem p^oblione intlexipe aute
mandi p^o q^odo eoru sentia d^oor l. 2. r^o p^ois
miliu c. 16. inspratan vides.

5°. Certum e^t, q^d circa administrac^o aut
valorem Sacramt^um nqm licite p^o p^o p^ontia
ming p^oblem et ming duba, relicta p^oblionj
et dubioze eiq^u em p^o p^o p^o ab Innocentio p^o.
damnatu e^t in hac p^oae ab eo recienta ord: 1^a.
Non e^t illicitu^m in Sacramt^uis p^oferendis sequi
opinioe p^oblem de valore Sacramt^u relicta
dubioze, nisi id setet lea q^oentio aut peri-
culu^m grauis damni incurrendi.

6°. Certu^m e^t, Nullaten^u licitu^m ce Judici iu-
dicare p^odm opinioem ming p^oblem relicta
p^oblione, q^d item exp^o p^ois damnatu e^t ab
eodm Innocentio, du^m p^o p^o p^ontia ord: 2^a. Inqm
Scandalosa^m reprobasit: p^obl^o existimo iudi-
ce^m p^oae iudicare iuxta opinioe etm ming
p^oblem.

Quid etm Certu^m e^t, q^d Dubi n^o agij de maafidej 451.

et motu uniuersis licite sit sequi et libet,
sed de hoc in praesenti et quod ubi tamen de
mau motu tractamus, verum quod in hac ma di-
cendum sit, fateor, hanc. Terret hic quia
vel anxietas, illic angit salutis discrimen,
suis enim ab innocen. ii. damnatas et has
duas proes quam ordine altera 3. altera 4.
et illa ita sonat: generatim de prohibite
sive in- sive extrinseca quatuor tenni modo
a prohibitis finibus et exca, quod si aliquid agimus
prudenter agimus. 4a. ita sonat: ab infide-
litate excusatis fidelis et credens ductus
opinionis minus probli. Utraque hanc sententia
Ingen scandalosa, temeraria et erronea
damnata est, et hinc dicit: illic angit salu-
tis discrimen sed in arduum est ab optimis doc-
tis viris, probliis discedere, neque unquam
facere prosumerem nisi quod sit et salutis
causa verfaras ubi sane impium foret
illud et tradere, quod solum sine periculo sus-
tineri, et ab antiquis patribus pro traditum
agnitum et dicente propheta: Jerem: 6. haec di-
cit Dominus stante super vias et videbe et in-
terrogate de similitudine antiquis quod sit via bona
et ambulab in ea, et bene R.R.D.D. auditor

ne nimio rigore orata officium vos q me e-
 ducari ac utremini agite hac in pte qd ra-
 tion b'cho sultis, ego ta aga ut in re tibi mo-
 mti à cuiq decifioe oim fere actum mora-
 lidas et iustia dependet iudici illi supremo
 pro officii meo testimonio. raocem dare valeat.
 Iri q am asenti qd pro veritate sentis dicam.

Ans: h. Quotiesung, in quatuor duaru p'pout aut opinio 4⁵².

Diverfimode problemum ex sequela ming probabiliis
 actio pergeret in proble damnu sine tempte sine
 spate proximi, ut et licitum. Ita tam ming probte
 opinioem sequi, s. tenet, qis amplectere id qd dubig
 et probig et, ita qntm colligo p'veniunt oes D.D.

Q: Ans: Unggiff. extra casu pplexitis ad hoc ut li-
 cite et ex fide agat, ut hre officia p'ctice certa
 de honeste et licidite sua actiois, atq; q; et qateng
 operas cum p'ctice formidine damnificandi p'ntu
 suu in bonis sine sexlib; sine tempelib;, neqit
 hre officia p'ctice certam de honeste et licidite
 sua operas; qop in M. patet ex dict; ex huiq
 em defectu peccat q; ut officia p'ctice dubia
 operas ut qunit oes tenent D.D. minor videt
 ex bonis dara, sane q; huiqmi operas, onras,
 ut officia reclamante et sese in p'ntu et pro-
 vif; pendi periculum ingerit, qndo am ut huiqmi

proposito, quibus, et amato pendi periculo stare jrit
officia publica certa de honeste et luciditate sua
actionis? qop.

453. *Off.* nisi in huiusmodi casu homo deinceps eligere.
optem publicam et tutiorem, tota dilectio Chri-
stiana ruina pateret, facile enim hinc raso si bi-
motivum frangeret, qo problem. actus sui reary,
et sic tute proximi cadere pot, ut patet: postea
ia n' est, cur iam officium Confessio's Judex n' pot
iudicare iam sentia' nung problem, licet tum
est se proximo pendi periculo ingerere, plura.
iniusticia pta haud amplig forent pta, qo in-
numerari in casibus poria ingenii solertia vera
ce facile qmonstrabit, ne igit, tam facta ad-
mittamq sentiam publiciore et tutiore eli-
genda' ce aseramq eo casu necesse e' qo actio
ex secula sentia' nung probleis vergit in dam-
nu' sive Tempore sive spale proximi, ut sic
preceptu' illud dnu' adimpleamq, qo primum
diligere precipimus sicut nos medicos, sed in-
nemo tali' active' prudente querit, qo proble
in damnu' sui sive Tempore sive spale vergen

454. *Apert:* 2. Generatim et q se. Logico in q' dicit
duarum p'p'oe seu opinionum quarum altera

publicior et in iudicio sibi operantis altera
 minus publicis et minus tuta, e summa obligatio
 agendi id quod publicior apparet neglecta opinio
 minus publiciorum. in tali casu nemini licet equi-
 tate. Illrmy Anton: Godeau Epp: Ventiensis,
 qd d. 1659. die 6. Maij decreto Synodali totam
 suam diocesim ad probabilissimum fugiendum
 et in eantibus iudiciis suis id secundum quod publicior
 existimant, mandavit, quod decreto sedm se
 totum refert Illrmy Fran: Genet Epp: Sa-
 lionensis in suis prefato Epo multis et egregijs
 libris pietate et doctrina conspicuis tota gallia
 celebratimo ut eu appellat Genet, gentiens.
 Ita etm Adm: Tyrso Consal: general: S. I.
 qd spealem pro hac sententia tractatu scripsit,
 ubi dissent: 2. n. solu plimos S. I. B. P. oesq;
 antiquos Belgos pro hac sententia allegat,
 verum etm plerosq; huius saeculi qd speram
 publicista pro se citant. Ita etm P. Vin-
 centij Contenson in sua Belgia mentis et
 cordis l. 6. c. 1. Joan: Epist: Genet in suo
 dyplo te actibus huius tract: 2. c. 10. p. 10.
 Illrmy in pra: ceteris nobis e D. Thomas qd quod-
 dabeto 8. u. 13. ubi quorib; an liceat plures

De prebendis q̄ questio h̄c in P. D. agi-
tabat n̄ sine diversis opinionibus postq̄m of-
fendit q̄modo aliquis ad pctm obligat depl̄t
nimir̄ faciendū ḡtra legem, et q̄s̄ia ad
in h̄c v̄ba: Ex q̄s̄ia. un̄ obligat aliquis
ad pctm s̄v̄e heat certam fidem de ḡtrio
s̄q̄ q̄ agit s̄v̄e et̄ heat opinioe un̄
aliqua dubitacoe; et ingerit ad resolutioem
ait; q̄ si plures h̄c prebendas in quanda
dubitacoe induit ex ḡtrarietate opinioe
et in manente dubitacoe plures prebendas
heat periculo se q̄mittit, et sic procul
dubio peccat utpote bene amans magis
beneficium temple q̄m pecunia salute. h̄c
S. D. cuius maior claritas ex lectioe totiq̄
loci patet, se q̄onia oblonga d̄ textu. h̄c s̄v̄m
formalia advenisse s̄at s̄t. Sane ex his
liquet q̄ in ille q̄ relicta probiori sentia
sequit̄ minḡ problem̄ et minḡ dubiam dubitacoe
de opposito prudenter excludere n̄ pot̄ utpote
q̄ s̄ibi obligat, adeoq̄ illam sequendo ad
pctm obligat et p̄cipuo p̄ndi periculo s̄p̄
sponte ingerat.

Quidam apud rone 1.º primu' publicanu' fundatum
 eventum, cui quodam legi qsi.º proprio nacte 455.
 certo initium, hoc am fundatum ita sonat:
Qui sequi sentia' problem' prudente agit.
 qtra q' sic risto: q'q'is n' agit prudentes n'
 agit ex fide, atq' q' n' agit ex fide agit il-
 licite, q' em ex fide n' e' p'ctm e' ait Ap'lg:
 q' q'q'is n' agit prudente agit illicite, facile
 adversu' q'cedent totu' ut pote q' nil q'tra.
 ipso sequi, ab seipsum: atq' q'q'is in q'libet
 suara' opinione' q'aru' altera' p'bilior e' altera
 min' p'bilis dicit min' problem' et min'
 tutam n' agit prudente, q' agit illicite. .a.
 q' his D. D. abominas e' p'rb: si talis ageret
 prudente ideo solum ageret prudente, q'ia sequi
 sentia' problem', q'ia, ut dicunt, ex ipso q' sit
 p'bilis initu' iudicio prudente. At n' statim
 aliq'is agit prudente q' sequi sentia' proble-
 me n' si p'bilis ad sit, hoc em s' d' p'ocem
 supra relatam absolute demnate e' ab Juro:
 n' q' falsu' et scandalosu' hoc p'cipuum e'
 p'bilis p'prium: Qui sequi p' q'aso de
 q'q'is hanc rone evolvit, sine invidia p'pende
 ni hoc p'prium: q' sequi p' si s' d' sua latitudine

sumas aliud dicat, qm: generatim du' prohibite
sive in- sive extrinseca quatuor tenui-
mo a prohibita; finibus n' exeat, q'fisi
aliquo agimus, prudente agimus. Hoc an
postremum et hic iacet damnatum e' ab Inno:
tanquam scandalosum: q' et q'd dices de illo
priori q' ab hoc n' nisi tenuis diversum e':
sua igitur quanta firmitas sit in personali pro-
hibitam motivo.

456. *Op. 2°*. Et magis est, hae rae: q' se se sponte in pericu-
lo quatuor et praesens ingerit, tunc, cum illud sit et sit
effugere, in ~~est~~ omni opinione imprudenter agit et si in
eo pereat, ipsi imputabitur, tam volenti, alii q'fisi in glitche
duarum opinionum diversim de sedm magis et minus publica
eligit minus probem et minus dubia, se se sponte in per-
iculo pendit quatuor et praesens ingerit tunc quatuor
sit et sit hoc periculum effugere: q' talis imprudenter
agit et si in tali periculo pereat et peccat, ipsi im-
putabitur ut volenti. III: in Inno patet et magis of-
fendi in exilo: esto v.g. q' sit peragenda periculo-
sa navigatio, paratae sit dua naves, et altera me-
lior et securior, altera minus secura, ita ut mi-
nus periculum est hae praesens, esto tu absolute eva-
dere potest, Patronus praesens navem meliorem of-
fendit periculum, prole probat ille q' navigare
sit et minus securitatem, et illig periculum n' improbat,

ascendit in praesentia quia placet et saltem absolute
 periculum evadere potest, navim minus securam, quis
 caso bene providente agere diceret, nonne si rese-
 ra naufragio patere, Doctus et indoctus dicant
 voluit, si vit, elegit, ergo recte perit. En. igitur
 qui dum periculum evitare potest et non vult resera sub-
 sistente periculo imputabitur ei quod fecit, atque si
 ita se habet qui in conflictu duas opiniones, quarum altera
 et probior dicitur aliquid esse periculum altera et minus
 periculosum dicitur non esse periculum, praesertim cum a patrone
 propria sit opinio, duas naves in periculosa salutis
 navigatione, una securior et altera minus secura,
 imo talis quam maxime nonis Tres absolute inu-
 tiles in tali caso adstent ut ea periculis ad pot-
 estatem, quis igitur non dicat, quod ille qui relicta probiore
 et tutiore eligat periculosa minus et iuxta multos
 penitus improbum, imprudenter agat, sponte se in
 periculum ingerat, quis denique si altera perierit
 seu fecerit id quod periculum est non in saepe dicat,
 voluit, ergo recte perit. sane hoc appendens cum
 Evangelista dicere quod illis, quia huic periculis
 cum phariseis transgredientibus mandatum Dei pro-
 phetiam horum, aut ut ait Hugo Victorius, nec
 dixerunt a se sua legem dare, quoniam corpi suo pro-
 scribere volent.

Ps. Ap. 3. ^{no} Qui quae operas sine gratia perit certa 457.
 De honeste sua actionis agit improbat et elicit,

atq; qis in qflicta duatu opinione diverse public
eligit ming problem, opera sine qfia pntia certa
de honeste fia arbitrio: go q; suppoiz ex dictis m. p.
qis agit qtra qfia reclamante et indicante po-
tig n' ea agentul qd agit, qm illud sine pti novo
fieri n' pce public. affirmat, opera sine qfia
pntia certa, atq; q; in qflicta duatu psonum
qam altera operanti publicior e, altera ming pro-
blis eligit et opera ex opinione tunc publici, opera
qtra qfia reclamante et indicante potig n' ea agent-
dul qd agit, qm illud sine pti novo fieri n' pce
public affirmat: go qis ita opera sine qfia
pntia certa imo vero ut qfia pntia dubia
opera.

458. Neq; dicas tale ut qfia publici relicta publiciori
operantem se n' reflectere ad dictamen qfia pro-
blis, de agit, se firmare iudicium pntie ad sen-
tiam problem dicendo; q; sequi sentia problem pru-
dente agit, atq; sentia docens hic et ne n' qmitti
pnt e sentia publici: go q; ex illa agit prudente
agit na.

Extra e i. qd sdm asertionis pbae i. hoc non pium.
q; sequi sentia publici prudente agit, sed sdm se fal-
sissimum et expresse damnatum, proin ex eo solida
et sine pti periculo nil agi. qtra e 2. qd hoc
ipsum e, in qo mentis iniquitas sibi et sub spe vitiis

Diaboli trahit in perditione: gone statim proli-
 fite et ex gavis rase licet iudicium preterire?
 p[ro]p[ter] te, si faliter operando p[er]m[itt]er[is] q[ui]n[que] mitteres, an
 illud p[er]m[itt]ere tibi putas imputabile, an n[on] dices
 ut arbitror, n[on] erit mihi imputabile, q[ui]a p[ro]vidente
 egi, senty si sentia p[ro]blem[is] et esse id[em] it[er]u[m]
 falleris mi bone aut iocaris de tua salute, n[on]
 n[on] p[ro]vidente agit q[ui] sentia p[ro]blem[is] ut
 satis probate e[st] p[er] se, senty es sentia p[ro]blem[is],
 transeat, ab hac sentia quid erronea: iam go
 inre utru[m] hac sentia p[ro]blem[is] et erronea vin-
 cibilit[er] e[st] an invincib[il]iter erronea fuerit? q[ui]d
 putas, q[ui]ndo alio actiois tue rase[m] reddes
 coram DEO, q[ui] n[on] fallit? an dices invincib[il]iter
 ignoravi? reponet ille: mentiris p[ro]blig[is] errorem
 ce gnovisti, go vincib[il]is quid, ab fides, vincib[il]i
 ignoraa a p[er]to n[on] excusat: go talis operans
 et sequens sentia p[ro]blem[is] relicta p[ro]bliori reversa
 peccat, et falsu[m] tuum proprium, q[ui] illa p[ro]vi-
 dente agit q[ui] sentia p[ro]blem[is] p[er]ij. q[ui] si am
 sequens sentia magis p[ro]blem[is] relicta p[ro]bliori
 si illa reip[s]a erronea sit imputab[il]iter peccat
 ut offensu[m] e[st], go etn[im] q[ui]oties faliter agis in peri-
 culu[m] perdi fueris de p[ro]b[ri]dis, scriptu[m] e[st] am
 q[ui] amat periculu[m] peribit in illo, ab i[st]o taliter
 operari periculu[m] amat, go p[er]

459. Si in q̄flicite duoru' p̄p̄oru' licite est legi sententia
minu' p̄blem relicta p̄blici inutiles est oc
studiu' theologiae moralis et J. Can: frustra
libri q̄fulerent, frustra ventilarent q̄stiones
ab aliis secl' deijasa si em q̄avis p̄blici opinio
sufficit ad reglandas cujz q̄fiam, q̄is p̄ly ut
eget, qm ut sibi indicem q̄mda casuum q̄firi-
bat, et opinioes D̄rem adnotet, talis mox fieret
optimo theologiae moralis Doc Licet alia, pu-
juz, item q̄i solum D̄icaz hret sufficienti bi-
bliotheca in est instructa utpote q̄i ultra 300
autores in uno citat, frustra q̄fulerent hoies
dotti ut q̄ilibet misrabili casu q̄i totum
secl' in fenerit indicem D̄rem aut legerit
initia disputasu' dicere q̄z p̄t q̄ana sententia
sit p̄blici, haec am si doctz es ut admittes: q̄oq̄

460. Praeterea n̄q̄ q̄otq̄ot sententia i sumis p̄nt fidez
Inq̄m erronea, scandalosa, p̄ damnata, q̄illa
olim erant Inq̄m p̄blici defensa? q̄d am putas
an q̄tra p̄bliciorem eiq̄mi p̄blem eligens bene-
an male fecit, si mali, et uer? n̄q̄ erat p̄blici?
adeoq̄ licite et prudenter ut dicit legi p̄uit,
unde q̄o male q̄is eam sententia fuerit? q̄d si bene,
an p̄p̄dis q̄d dicit? putasne bene et sine noero
p̄blici eligi id q̄d scandalosum, haereticum i q̄tra id q̄d
p̄blici tibi veru' iussu et rati q̄fionu' et tunc ridet?

ut affirmo. At dicitur: illas sentias tunc ut ex visas
 ut scandalosas, si sunt probles, et ideo illi qui eas
 fecerunt, et non penitent. Verum est, si sint visae ut tales,
 fuerunt tunc revera tales, utem aliqua sentia scandalosa
 et quia damna, si dicitur damna quia scandalosa est,
 imo vero ab huiusmodi agente iam videbantur tales et
 quidem publicis eo ipso quod eorum gratiam videbantur
 publicis: vincibilis ergo fuit haec ignorantia quia non
 excusatur a peccato, haec dependet et intelligitur. Contra
 plura argumenta afferre potest pro duenda veritate,
 verum id superfluum est, quia quia empositis a moysi,
 quod potest ponere, haec moysi: unde in re ultimo
 momenti unguis agat ut ea actus sui in extremo
 iudicio non peniteat, sciens quia nihil prodest
 hoc si unum mundum luere: ab omnibus sapiens et doctus
 haec, aia vero sua detrimentum patitur. Dicitur
 in apertis per se loquendo pro cuius explicatio fit:

Apert. 3. In quibusdam casibus et circumstantiis quae evidens est
 ut raro licitum est imo consuetudine legi et servare
 sentiam minus probam et minus tutam relictam
 publiciori et tutiori. Et am huiusmodi casus
 in quibus apertis procedit. 1. quia scrupulosa. 2.
 nimia plenitudo orta ex frequenti gratia velli-
 case, et quando quis ob timorem nimium in sua gratia
 quiescere non potest. 3. in casu nimia tristitia orta ex
 rebus gratiam gerentibus, praesertim quando etiam aliqua

desperas aut amentia timeri pet: et 4.º unipim
 in oibz casibz, in qibz desolatis aiabz et gñis
 nimiu afflictis aliud oportuna remediū nisi
 suadendo opinioem laxiorem adhiberi n' pet. In
 his casibz procul dubio relicta probiori et
 tutiori licitu' e' federe minj, proba' et minj
 tuta: invero pro gñise huiusmi casu sentia
 laxior videz ee probior, qia iuvare debemj
 proximum et nos, ne in desperacem aut meritorā
 privacem inducamj, adeoq; gñiter ad dicta
 haec erit pra altera eligenda. Cas huij
 aserti ex hactenq; de gñia dictis facile
 patet, unde ad solvenda adversus obta transio
 ut p. eoru' offensa infirmitem in qe diximj
 indubitata appareant.

Solvuntz obta.

402. Obz: palmare sua Doctrina fundmtm, cui qñ ora-
 culo fidem faciunt: Qui prudente operaz licite
 et honeste operaz, atq; qñ legij sentiam probam
 prudente operaz, hoc ipso em qñ aliqua sentia sit
 probis nitiq; prudenti rase: go qñ legij sentia pro-
 blem honeste et licite operaz. hic ipso nōq; videz
 se ausim dicere n' alia ex rase, qm qia partj fuis-
 ply adamant, qm partj veriti, ne ei solvendo dōq;

Alexandro, se fessit fieri studiose veritas: na
 R: hoc primum & rras probases ita ee salubri ut ul-
 teriori soluce negat: nihilominus tu c. M. l. absolute
 progrece statq. n. m. l. d: atq. q. seq. sentia problem,
 ubi publico in operantis iudicio ut apparet prudente
 agit c. m. etn quos q. tria operanti publico apparet
 n. m. et sic d: c. n. c: respo. patet ex dictis.

Dices sic honeste et prudente agit q. seq. sentiam 463.
 problem, atq. etn quos in mente operantis ad publico
 illa sentia adhuc manet publico: q. etn ut q. illa seq.
 agit prudente, M: ipse fides ex ipse naa sentia
 publico, q. ut talis fit, inniti ut iudicio prudente,
 unde sicut sic honeste et licite agit q. seq.
 iudicio prudente, ita sicut honeste ac pru-
 dente agit sic q. seq. sentia problem. m. p. ce
 gparative supponit suu positivu atq. sentia publico
 ce gparative q. supponit problem suu suu positi-
 tivu: proin etn du publico aliqua sentia in men-
 te operantis, tu in ea altera eig q. tria ut apparere
 publico.

Solent quidam auctores ad hanc ob. negare n: ad eig
 p: d: M: ce gparative privae et positive tale suppo-
 nit suu positivu c. ce gparative adversative et
 privative tale sicut in scriptura dicit, melig e
 nubere quam uri, qm uri bonu fit supponit suu
 positivu n. unde sentiant hi Pres eodem vere mdo
 quo nos sentiebant in lege du illa q. tris, utrum

Scia fides et opinio de eodem obto in eodem in-
telle sunt sicut stare, ubi gloriu dcentes di-
cebantur fidei fidem et opinioe sibi privatim
oponi: sicut hi tres maiorem et minorem
publitem de eodem obto in eodem iudicio oppo-
ni volunt, ita et publiz iudicante nro intellu
aliquid ee potm, sentia docens n' ee potum
ia' veraciter iudicium d'bonare nequeat, s'
fiat in mente iudicantis gloriu' potlig ee al-
tem' p'ntu' im'p'ble, neq' sine r'one hoc dictu'
ee facile q'osct, q' in veritate q' veris e'
q'asit, s' etn' hac respoe' p'actomisa

464 R. 2°. n. M. q' et in 1^a probare op'ensu'
expreffis d'nis damnata e': ad eig p' d'ico:
n' alioru' q'fiam ee agendore' regula' s'pp'riam
cu'iq', et ideo alioru' d'ctis q'vis uti p't' Inqm'
m'ois ad inq'iranda' veritatem, n'tn' p't' extra ca-
s' in 3^{ia} asertive p'flos neglecto q'ia q'ia
dictamine de maiori veritate, q' alii sibi ming
p'ble dicunt, p'udento agere: unde. Iudicium
solu' extra cas' p'flos q'is l'ite s'q'z iudicium
p'udentu', q'ndiu de gloriu' veritate q'fia p'pria
publiz n' iudicat, alias n'tn' hoc p'ncipium
s'p' q' s'q'z sentia' p'blam p'udento agit
qm' lata p'ntf'is d'f'is et c'ensura q'tra
hanc sentia' et p'ncipiu' canonica eet et

scandalosa, qd' n'iji heretice diu pt.

Quies 2°. Quid seel veru' et bonu' e' s'p' tale 4° 6°.
e' atq' qd' seel p'ble e' seel veru' et bonu'
e' go s'p' veru' et bonu' e'.

Di. d. M. qd' seel veru' et bonu' et bonite abve-
rite p'ha s'p' bonu' e' tranfiat M. veritate
bonite morali s'bd. s' bonitas proveniat ab
obto s'p' bonu' e' bonite obtra. e. M. s' bo-
nitas proveniat ex fide et g'fia n. M. l. s'bd.
si hoc fides n' mutaz. e. si mutaz. f' seiat et
motiva s'omig et p'blig des opposito n. M. d. d. m.
atq' qd' seel p'ble e' seel veru' et bonu' e' q'ateng
tale e. e' s'p' p'ble ce definiat n. m. l. aliter.
atq' qd' p'ble e' veru' e' et bonu' l. realto l. in
apprensioe s'om et ea l. vincibili l. invincibili
e. veru' e' et bonu' s'p' aut realto aut in ap-
prensioe invincibili n. m. et d. e. go s'p' veru' e' et
bonu' q'uo p'blig aut vinciblt' malu' n' e' aut
falsu' e. e' s'p' s'p' q'uo p'blig aut vinciblt' ma-
lu' e' aut falsu' n. e.

Obj: 2°. s'p' supra dicta verba e' libera et 4° 6°.
eligat mag' aut ming bonu' et q' d' m' in g'fliche
utriq' go e' s'p' libera e' et eligat mag' aut ming
p'ble e' s'p' in g'fliche utriq' s'ubj. atq' verba
exercendo s'p' libertatem n' p'uat, n' em p'ha
exercere p'flicae illa q'm q'is à Deo accepit.
go s'p' In quatuor stat' clerical' et monial'

ut quis eligere debet et procedente quod libet, atque
statu clericali, et via tutior ad salutem, et
minus hinc et malum: ergo etiam relicto tutiore
et publiciore licite eligere minus tutum
et minus publicum.

¶ Dicitur quidem et supra vltim ex virtute sua
libertatis eligere potest et profecti minus bonum ma-
iori relicto, et ut dicitur et quod ex ipso quia minus
bonum eligat licite agat, ut enim queratur ibidem
morale si de libertate vltis, et ideo bene quod
totum in ordine ad libertatem et abstractendo
a licite. ad subf. d. o. atque vltas exercendo
sua libertatem non peccat, nisi exerceret illam in
manu prohibita et periculosa offendendi; Deu
c. o. etiam sine non peccat n. a. et c. in qua bella
hoc obitio, nullum potest et nisi liberat, atque ut
diuis libertatis exercitio nemo peccat ergo nulla
etiam iuxta se erit potest. o quam absurdum!

467. Ad Obf. c. M. d. m. atque statu clericali et via
tutior alijs c. m. oibz n. m. et d. c. ergo licet re-
licto publiciore et tutiore eligere minus publicum et
minus debet, tunc quod in electio et electi actioem c. c. etiam
pudi f. eig. electio et electi actioem c. c. etiam
tunc, quod publicum minus publicum iudicium potest ab
operante n. c. a. peritio n. a. id negat, quod publicum
affirmant quod publicioribus, illi am quod hos

affirmant etiam hunc licitum esse eligere sententiam magis
 tutam et magis probam in officio publico, quod
 publico dicitur esse potius, quod magis publico dicitur esse
 licitum, et licet nulla esset ratio in argumto
 assumpto, nemo enim dicit, quod statum utrumque
 sit peccaminosum aut eius elatio sit potius, unde
 nec publico ista unquam negantur in huiusmodi casu
 licitum esse eligere magis tutam, ceterum vero nec
 id videtur esse in minore facili, sicut quod in
 genere ad ista loquendo. Tutius sit eligere statum
 clericalem quamnamque clericis tutius longe
 est et publico salvare, si statum utrumque
 elegerint, ut experientia docet.

Obj. 3. Ex via aperte sequitur omnes gratia sen. 468.
 via graviter peccare docendo licitum esse id quod non
 est licitum, atque hoc sine temeritate et temeritate hanc
 dici potest videri, in huiusmodi Dico procul dubio probi
 pium ac eruditi pro huiusmodi sunt: quod propterea discipulis
 licitum sequitur sententiam sui professoris prudentis
 et timorati: posito ergo quod professor doceat licitum
 esse sequi sententiam magis probam relicta publico
 etiam in occasione utriusque, quod tunc huiusmodi discipulis
 licitum eliget sententiam magis probam: ergo saltem
 id agere aliquando licitum erit.
 Res ad 1. In illa sequela dicitur de casu: licet hi autores
 sufficienter pendebant quod docebant licitum esse pro

n' peccarunt, quia. Sed dixerunt, qd post suffi-
ciente' discipulorum ipsi publici videbant, et sic
sua corrigia' nra asseritionis gerarunt: qd si
vero n' satis p'cedebant qd docebant, q' im-
petit, qm dicant, q' eam sint et duos eorum
docentes viam qm i' finet ignorant. Ceterum
n' ois doctrina qe tradit, et statim sequa multa
em in scholis disputatis graa ventilant, unde
uiggo p'pria q'ficia uiggo testari d' q' agere
aut n' agere q'viant, et sic hi autores a p'cto
excusandi s't. Ad 2^a dico: qd discipuli tam diu
licite sequa sentia' professoris, quoad ei publici
n' q'stat falsu' aut p'ctm ee q' p'q' docuit professor
q' si am' huiusmodi fact' q'stiterit, minime ipsi licite
sequa sentiam eius.

469. Obj: 4. Summi Profesores n' raro proprio exple' probabilissime
approbant, et relicta' probliore' sentia' p' sentia'
ming' probli' et ming' dubam: qd licite s' sequi
probabilissime. p. a: Alexande' B. n' obstantia
qd' sit sentia' problior' et tutior' qm tenet. De
2. 2. q. 88. Summum Profesorem n' p'oe dispensare
in solenni voto castitatis, nihilominus dispensavit
cu' Justiniano Monacho professo. Item Celesti-
ny 3. cum Gylaa regis Ragerii filia' n' monialij
profesora dispensavit ut ut Henrico 6. matri.

mnuu inirel: *publico* *publicior* e' *sententia* *papam*
in *ut* *omnino* *rato* *n'* *pos.* *dispensare*, *et* *in* *iam*
legij *dispensavit* *go* *s.* *prater* *ea* *obligo* *fr.*
legij *sententiam* *publicior* *e'* *ong* *intolerabile*
et *labor* *fane* *maximo* *fr.* *diagnoscendi* *qana* *st*
sentia *publicior*, *ex* *am* *Chri* *ad* *intolubilia* *n'* *obli-*
gat: *go* *s.*

Ad *ad* *1.* *1.* *T:* *a:* *n:* *e:* *n* *em* *statim* *legij* *hoc* *puber* *470.*
feut *go* *licite* *e'* *multa* *im.* *profes* *petit* *fecerunt*,
qo *in* *mine* *licite* *st* *ne* *ma* *pos* *profes* *error*,
arguere *arbitrorij* *Ad* *2.* *d:* *a:* *sumi* *profes*
relicta *publicior* *sentit* *st* *sentiam* *absolute* *et* *st*
se *ming* *problem* *e.* *a.* *et* *re* *su* *fui* *et* *ex* *parte*
indici *pronfem* *ming* *problem* *p* *n.* *a.* *et* *si* *d:* *c:* *n.*
qis *his* *autoribz* *dixit* *q'* *dum* *hi* *profes* *fui* *dis-*
pensabant *igis* *prolij* *n'* *querit* *se* *licite* *pos*
dispensare, *fane* *tumdu* *pro* *ibz* *profunde*
e', *quoni* *ex* *propi* *de* *alio* *n'* *q'fat*, *iuxta*
illud *inj:* *famine* *aliquis* *hinc* *e'* *long* *donec* *pro-*
bet *malz:* *qia* *go* *melior* *e'* *qi* *sentiam* *legij* *pro-*
blio *rem*, *dicti* *profes* *publicior* *sentiam* *se-*
cuti *centendi* *st*, *donec* *aperte* *q'fat*, *illos* *publicij*
relicta, *et* *ex* *ple* *fui* *ming* *problem* *leutos*
ea *q'* *nemo* *unqm* *opendet*. *Ad* *2.* *d:* *a:* *Obl-*
gao *legij* *sentiam* *absolute* *et* *st* *se* *publicior*

long intollerabile e. a. obligas sequi sentiam
prie qria probliorem long intollibile
n: a: et suppo fitu qsi dictu est nos obligari
legi sentiam in se et absolute probliorem, hoc
patm dixim, ut investiganda veritas moraq
adhibita diligia iud agam, qd nobis pro
blig rectu et iustu vider.

471. Ob. 5. Qui sequi sentiam magis probliorem
relicta probliori qna querit, n' e' securus de
licitate sua actiois, neq' erit securus, q' re-
licta tutiori eligat tutam licet probliorem
na' etm q' nio problior n' excludit oia for-
midinem de falso, ut em n' magis qm problior
in re ee falsa, atq' hoc e' q' tra ea, qae supra
in certis dixim q' q'nto n' admittendum: igit
nec erit admittendu' ex qo hoc sequi.

D. l. me longe facilius q' opurum ee qd tutiore
etm ptem eligere dremq, qm qd in q' flicite pro-
bliores tutd, magis probliorem et magis tutam sequi
valeam arguta q' p' pro ara asert. relatu
vix solum bilia mihi vident. Nihil oming
ne ingu' q' fuis sine rase durig imponere vi-
deat, n: sequam, ad eig p: dico: esto n' excludat
oem penity formidine q' nio problior et magis tutam

in gflite hiorz qum p ming pblis, in hoc fact
 ut raablt ex fide et gflia agam, nam gflia
 n' dicit à hiorz, p' dicit à ficia et ficia relate
 ad actum, unde ut supra dixi gflia d' unig in
 alio ficia, et ideo ubi ficia dicit pblig acty
 ipe licet, gflia seu relate ficia ad actum ne-
 cessio quietay et qum e' ex se n' dubitat de
 opposito, et ita ut iudicium qum p' p'bla d' certu
 et p'ime raabila de licidite p'ud actiois, et
 qidem huc ubi iudicium p'fete certu h' n' p'f.
 hoc am n' h' opinio pblis et ming duba in
 gflite pblis, qum p' pblisem ipsa ficia
 relata ad actum dicit n' ce licitum n' ce
 pblis id qd dicit sentia ming pblis, et hinc
 lata e' d' pparitas. hoc qidem in vera pblite
 gflia mea dixi, ut dni vias n' absconderem
 ab eis, quos in viam salutis dirigere mihi dedit
 volu' dabit aeterna providia p'ris, cui ple-
 nissimam et humilem. Iovem meore ditorum
 Eulias S. Martij subiectioem in Filio d. S. Spru
 uni oiu' actum h'um p'p'rio ad glis glis labor
 iste dicaty et aeternaliter sacratu esto.
 absolomig 29 Martij 1715.

